

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **106**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

4

TRAVANJ
2014

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski
planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
http://www.hps.hr

Uredništvo

E-mail adresa za
zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Tisak

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotičeva 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Ivan Hapač
Faruk Islamović
Krešimir Milas
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka

je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje se uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama računi.

Pretraživač i digitalni arhiv

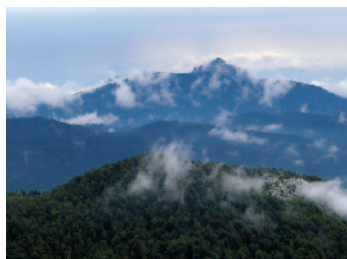
Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

160 Kako je utemeljen HPD

170 Usponi na K2

176 Sportsko penjanje

188 Glavni odbor HPS-a

Sadržaj

Članci

- 160 Kako je utemeljen HPD
Željko Poljak, Alan Čaplar i
Krunoslav Milas
- 164 Tako blizu, a tako nepoznato
Miljenko Pavešić
- 167 Velebitske legende i zbilje
Ivan Hapač
- 170 Usponi na K2
Stipe Božić
- 176 Sportsko penjanje
Nenad Jović
- 183 Nezaboravni dani
u snijegu i ledu
Krešimir Milas
- 187 Miš, medo i markacisti
Bernarda Huzjak
- 188 Glavni odbor HPS-a

Info

- 194 Kimet (1536 m)
- 196 Opatijska planinarska obilaznica
- 196 Planinarska kuća Mladen Polović
(309 m) na Vinici
- 197 Prva tri predsjednika HPD-a – učenjaci
- 197 www.hpd-mosor.hr
- 197 Vremeplov

Tema broja

Povijesni susret prije
140 godina u Ogulinu

Naslovnica

Klek - kolijevka hrvatskog
planinarstva, foto: Alan Čaplar

Rubrike

- 198 **In memoriam:** Nenad
Vadić (1936. - 2014.)
- 200 **Alpinizam:** Priječenje
masiva Fitz Roy
- 201 **Vijesti:** Održan 44.
planinarski pohod
»Stazama Gupčevih
puntara«, Prvi
Mosor Film Festival,
Pohod Topličkom
planinarskom
šetnicom, Održana
63. skupština HPD-a
»Sokolovac« u Požegi,
Kolijevkom hrvatske
državnosti po Kozjaku
- 204 **Kalendar akcija**
- 206 **Program**
obilježavanja 140.
obljetnice hrvatskog
planinarstva

Kako je utemeljen HPD

Povijesni događaji prije 140 godina

Željko Poljak, Alan Čaplar i Krunoslav Milas, Zagreb

Svake se desete godine redovito prisjetimo događaja sa samog početka organiziranog planinarstva među Hrvatima. Priču o susretu u Ogulinu podno Kleka u proljeće 1874. uglavnom znaju svi planinari koji su pročitali nešto o povijesti planinarstva, a budući da ove godine slavimo 140. obljetnicu hrvatskog planinarstva, prilika je da se ponovno s ponosom prisjetimo toga susreta i događaja koji su slijedili.

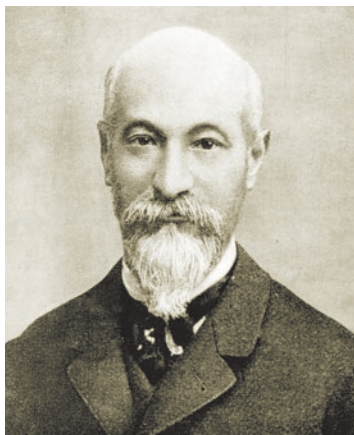
Prof. dr. Johannes Frischauf (1837. - 1924.), po zanimanju profesor matematike na Sveučilištu u Grazu bio je dobar poznavatelj hrvatskih planina i osvjedočeni prijatelj slavenskih naroda u Austro-Ugarskoj monarhiji. Bio je toliko očaran ljepotama hrvatskih planina da je o njima ne samo mnogo pisao nego je objavio i prvi vodič, što je u ono doba bio značajan izdavački pothvat. Prilikom posjeta Kleku prof. dr. Johannes Frischauf upoznao se u travnju 1874. u Ogulinu s književ-

nikom Budom Budisavljevićem (1843. - 1919.), tada tridesetogodišnjim upravnim činovnikom, i sa sinom bana Mažuranića Vladimirom Mažuranićem (1845. - 1928., poslije akademikom i predsjednikom Akademije), te ih zainteresirao za osnivanje planinarskog društva u Hrvatskoj.

Evo kako je Budisavljević opisao taj povijesni susret: »Sjedimo za podnevom u zahlađu oblastne, sad županijske zgrade, što o čem se spominjajući Mažuranić i ja, još mladi ljudi oba. Kad odnekle preko trga uperio ravno k nama čovjek srednjeg rasta a jarčije brade pa i inače nastranite vanjštine. Odjeven je reć bi na bolju, ako i ne posve na gospodsku, ma nekuda čudoliko (...) Pride smjerno k meni i ponizno skide škrljak, a s glave mu zievnu kao da bi na vidnu nebu pun mjesec (...) smrsi nešto poput imena, maši se rukom u njedra i dohvati te mi pruži pismo, i dovrgne uz neku smetnju na njemačkom jeziku: od gospodina brata vašega s Rieke. Kad preletim okom prve retke, još brže proletim ostale, i

Klek - kolijevka hrvatskog planinarstva

ALAN ČAPLAR

Profesor **Johannes Frischauf** iz Graza, strastveni istraživač dinarskih planina, oduševljen ljepotom Kleka predložio je 1874. Vladimiru Mažuraniću i Budi Budisavljeviću da se u Hrvatskoj osnuje planinarska organizacija po uzoru na austrijski Österreichischer Alpenverein

Nedugo nakon susreta s Frischaufom u Ogulinu upravni službenik **Bude Budisavljević** u pismu Gjuri Pilaru prenosi ideju o osnivanju planinarskog društva. Iz prepiske koja je slijedila može se razabrati tijekom priprema za osnivanje Hrvatskog planinskog društva (HPD)

Mineralog i geolog **Gjurjo Pilar** obavio je sve glavne pripreme poslove za osnivanje HPD-a - sazivao i vodio prve sastanke, dopisivao se s Budisavljevićem, te s Torbarom i Vukotinovićem napisao društvena pravila. U vrijeme osnivanja HPD-a imao je samo 28 godina

Prilikom posjeta Kleku prof. dr. Johannes Frischauf iz Graza upoznao se u travnju 1874. u Ogulinu s književnikom Budom Budisavljevićem, tada tridesetogodišnjim upravnim činovnikom, i sa sinom bana Mažuranića Vladimirom Mažuranićem, te ih zainteresirao za osnivanje planinarskog društva u Hrvatskoj

otrgnem se naglo, i pruživ se u vis sav savcit, i poklonim se pokloniku duboko, ponudim mu na pozdrav ruku najučtivije, i okrenem se nehatnomu, a s nagle promjene nešto začuđenome Vladimiru zbunjeno, pa mu progugolim njemački: »Herr Universitäts Professor, Dr. Johannes Frischauf aus Graz (...).« U dušak pripovijedim od rane mladosti desnomu prijatelju, kako je učena ova glavica, ne samo matematičar, već da je i čuven turista, pa došao, da poište, gdje li se Kleku na tjemenu gromovi legu. Sad je da što mene zapalo, da odam dužnu poštu ljudini, što no je pod častnu onu čelu zgrnuo toliko znanja, toliko umlja i da se na usluzi nađem dobro došlu planinaru.«

Frischauf je tražio od Budisavljevića da mu nađe vodiča za uspon na Klek, što je ovaj i učinio, a sutradan su se »siti narazgovarali, ponajviše o kulturnoj zadaći i o domašaju sviestna rada planinarskih udruga«.

Nema sumnje da je Frischauf u Ogulinu posijao sjeme na plodno tlo. Nakon susreta u Ogulinu

komunikacija između Budisavljevića i Frischaufa nastavila se pismima. Iz njih je vidljivo kako je prof. Frischauf i nakon susreta s Budisavljevićem i Mažuranićem vodio brigu o osnivanju planinarske udruge u nas. O tome svjedoči odlomak iz njegova pisma Budisavljeviću od 6. lipnja 1874.: »Kako je sa hrvatskim alpskim društvom? Mi u Gracu živo želimo da ožive što prije. Sada već ponovice rade ugarsko, galičko, pače i francesko društvo; a njemačko, austrijsko, švicarsko i talijansko postoje već odavno. Sva se ova društva dobro paze i domienjaju zamjenito; a baš ovakova su društva i te kako podobna da zbliže strane elemente.« I iz kasnijih je pisama Frischaufovo zanimanje za planinarske prilike u Hrvatskoj itekako vidljivo. Dana 19. listopada 1874. sudjelovao je na svečanostima u povodu otvorenja Zagrebačkog sveučilišta i među profesorima i uglednicima zagovarao planinarsku misao.

Budisavljeviću je Frischaufova inicijativa i potpora bila velik poticaj. Već 10. lipnja piše o

Originalna naslovnica Spomenice planinskog društva u Zagrebu iz 1884. godine, koju je izdao HPD povodom svoje 10. obljetnice, ujedno i prva HPD-ova publikacija

osnivanju planinarskog društva javio se pismom Gjuri Pilaru (1846. - 1893.), mladom i poduzetnom mineralogu i geologu iz Zagreba. Pilaru se ideja svidjela, ali budući da je poznao okolnosti koje bi mogle omesti ili otežati osnivanje društva, u pismu otvoreno navodi: »Ustrojstvo 'društva za laznu po gorah' (...) moglo bi zaista postati iskrom, te nam razpiriti plam budna i djelatna života, kojemu se dosad malo još traga vidi. Udruživanje je kod nas još sveudilj neustrojeno: jedva čaša vina na stolu veže veselo društvo, a da ne bude raspre i priepora.«

Tijekom ljeta i jeseni 1874. Pilar je među svojim profesorskim prijateljima i zagrebačkim građanima uspješno proširio ideju o osnivanju planinarskog društva. Već u listopadu javlja pismom Budisavljeviću dobre vijesti:

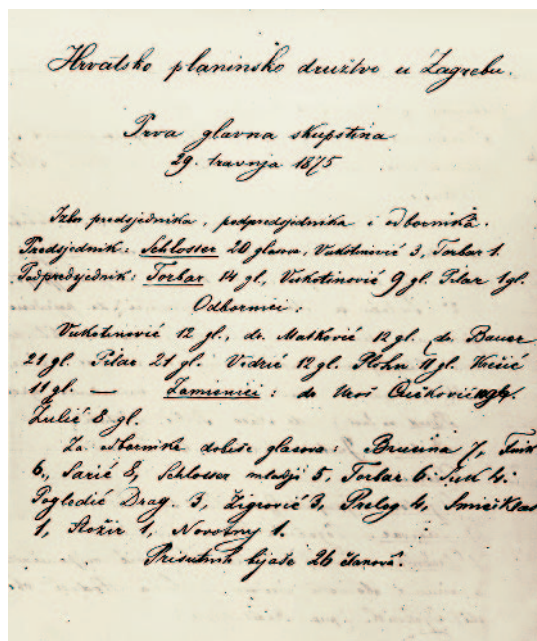
»Velecijenjeni gospodine i prijatelju!

Vaša dva lista nisu me našla kod kuće. Putovao sam s prijateljem Belgijancem po Slavoniji i nekoliko dana prije svetkovine¹ tek u Zagreb prispio. Odgovora Vam odmah nisam dao, jedno, što sam bio obilno drugim stvarima zabavljen, a poglavito, što sam se čvrsto nadao, da ćemo se pri svetkovini sastati. Međutim, Vi ne dospjeste meni u posjet i stoga evo hitim, da pretrgnutu nit dalje popredem.

Misao utemeljenja društva dozrela je jamačno sad ili nikad bolje. Ovim Vam listom dajem na znanje, da sam voljan s njome na svjetlo; naravno uz Vašu privolu. Propitam se malo med prijatelji, našao sam svagdje najuzneseniji odziv (...)

Prem nisam bez prešna posla, izradio bih doskora statute u dogovoru sa nekoliko prijatelja, te ako želite – i Vam bi ih na pregled poslao.

Nema dvojbe da ćemo ove vrsti pokretom dobro uspjati, a da će takovo društvo od znatna upliva na kulturne naše odnošaje biti, to mi je gospodin Frischauf svojim iskustvom zajamčio. Spomenuti g. profesor, kojim sam se kod večernje banove zabave sastao,

Zapisnik prve glavne skupštine HPD-a, održane 29. travnja 1875.

1 Vrijedi podsjetiti da je upravo u to jesensko vrijeme davne 1874. godine osnovano i Sveučilište u Zagrebu (19. listopada 1874.), a vrlo je vjerojatno da je taj važan kulturni događaj bio blisko povezan s osnutkom HPD-a, tim više što su među osnivačima HPD-a bili upravo neki od velikana koji su osnovali Sveučilište.

ALAN ČAPLAR

Zgrada Narodnog muzeja (danas Hrvatski prirodoslovni muzej) u Demetrovoj ulici br. 1, gdje je, u Pilarovu uredu, održan utemeljiteljski sastanak HPD-a

dobro je naglasio da su turistička društva prva škola geografa, orografa, geologa i botanika. (...) Sa svoje strane pripravljaio je g. Frischauf također oživotvorenje društva, te našao mnošinu pristaša. (...)

Očekujem dakle od Vas, mili prijatelju, još koji redak da po Vašoj želji, ako vi sami stvar u ruke preuzeti ne kanite, sa predlogom utemeljenja društva na vidjelo stupim.»

Pilar je bio pristojan, pa je Budisavljeviću, kao glavnom inicijatoru, ostavio mogućnost da on sam krene s prijedlogom. Moguće je da je i prof. Frischauf bio prisutan na nekom od dogovora oko utemeljenja društva.

Najstariji zapis koji govori o tome kako je 1874. utemeljen HPD nalazi se u »Spomenici« izdanoj povodom desete obljetnice postojanja HPD-a. U njoj stoji: »Njegovi (Frischaufovi, op. ur.) spisi, a još više njegova obodravajuća rieč, potaknu pojedine prijatelje narodnjega napredka, a imenito B. Budisavljevića te je on počeo brižno oko toga nastojati da hrv. Planinsko društvo u život stupa. Dne 15. listopada 1874. sakupe se prvi put na poziv g. dr. Pilara slijedeća gg.: Bude Budisavljević, Spiro Brusina, Gjuro Crnadak, dr. Uroš Čučković, Vaso Dizdar, Ilija Guteša, Josip Janda, dr. Petar Matković, dr. J. Kr. Schlosser, Josip Torbar, Ljudevit Vukotinović i Pavao Žulić, da se dogovore glede osnutka planinskoga društva.« To je napisao glavni tajnik društva Levin Schlosser - Klekovski, sin Josipa Schlossera, jednog od osnivača i prvoga predsjed-

nika HPD-a. On također navodi i datume prvog izleta na Oštrc (17. i 18. svibnja 1875.), drugog izleta na Medvednicu (moguće je da je riječ o pogreški, jer je taj dan bio utorak). Za treći (opet Medvednica) datuma nema, ali su sati navedeni. Iz »Spomenice« znamo da četvrti izlet na Bjelolasicu nije uspio zbog nevremena. Nakon tri dana, 28. lipnja, planinari su se vratili u Ogulin.

Osim u »Spomenici«, o osnutku HPD-a pisalo se u »Hrvatskom planinaru«, koji je počeo izlaziti dvadeset i četiri godine nakon utemeljiteljskog sastanka HPD-a. Već u trećem broju (HP 1898., br. 3, str. 40.) objavljen je članak Bude Budisavljevića u kojemu on kao aktivni sudionik utemeljenja HPD-a obnavlja uspomene na povijesne događaje iz 1874. godine. Taj je članak više puta pretiskan, uglavnom povodom »okruglih« obljetnica.

Tijekom ove jubilarne godine bit će u »Hrvatskom planinaru« još riječi o osnutku HPD-a i o tome kako su obilježene obljetnice osnutka HPD-a. Nažalost, danas više ne možemo doznati i pouzdano provjeriti sve podatke o ljudima i povijesnim događajima s početaka hrvatskog planinarstva koji bi nas zanimali. Ipak, s ponosom možemo zaključiti da je sjeme koje su posijali osnivači HPD-a palo na plodno tlo i da se hrvatsko planinarstvo u proteklih 140 godina razvilo do današnjih dosega upravo zahvaljujući čvrstim temeljima koje su sagradili naši prethodnici.

Tako blizu, a tako nepoznato

Prirodni fenomeni na Kleku i oko njega

Miljenko Pavešić, Ogulin

Klek je čarobno lijepa planina ponad lijepoga grada Ogulina. Gradu ne manjka posjetitelja, sve ih je više. To su brojni planinari i prijatelji lijepo prirode. Često sam bio dežuran u domu na Kleku i uvijek sam se čudio brojnim slovenskim planinarima, koji često posjećuju Klek. Mislio sam: »Čak i Slovenci, koji imaju toliko prekrasnih planina da ih je teško obići tijekom života, eto, rado dolaze na Klek!«

Prema Kleku vodi planinarska staza iz Ogulina i zaselka Bjelskoga (600 m nadmorske visine) sve do doma na Kleku i odatle na njegov vrhunac (1181 m). To je lijepa staza kroz prekrasnu bjelo-

goričnu šumu, preko lijepih proplanaka i pored izvora pitke vode. S velikoga dijela staze pružaju se lijepi vidici na okolicu, a uvijek dominira čarobna kamena gromada Kleka. Nažalost, to je u biti staza koja se najviše koristi za uspon na Klek. Postoji još jedna, od željezničke postaje Ogulinski Hreljin, preko zaselka Vitunja, gdje počinje uspon. Ta je znatno duža, no nije naporna. Dijelom prolazi kroz prastaru bukovu šumu gdje nema niti putova, ali ni jednog panja! U toj šumi nije još bila sjekira niti motorka. Rodom sam iz Gorskoga kotara, poznajem šumu, ali takva stabla bukve, golema, visoka, a nadasve zdrava, nigdje drugdje nisam vidio!

FERENC HALASZ

Bareljef Milana Jurajića u stijeni nad Đulinim ponorom

No, ovo što napisah tek je uvod u ono najvrednije na čarobnom Kleku. To su predjeli i objekti začuđujuće ljepote, atraktivnosti i pomalo je neshvatljivo kako su se tu našli!

Planinari se po dolasku u Ogulin obično malo zadrže da razgledaju grad. Razgledavanje se svodi na otiskivanje pečata u alpinističkoj zbirci Zavičajnog muzeja i posjet vidikovcu iznad ponora Dobre (Đule). Nasuprot tom vidikovcu, u Parku izviđača, koji se vrlo rijetko posjećuje, nalazi se drugi, znatno impresivniji vidikovac. Odatle se vidi grotlo ponora Dobre (Đule), a iznad njega prirodni bareljef s likom Milana Jurajića, zaručnika ljepotice Zulejke (Đule). On tužno gleda u dubinu ponora u koji se bacila Đula, slomljena tugom zbog pogibije voljenog Milana. U dvorištu Kule je i spomen-kamen na koji je pričvršćena ploča s imenima planinara stradalih na Kleku.

Dana 13. prosinca 2011. svečano je u dvorištu Kule otvorena preuređena zgrada bivše čitaonice pod imenom »Centar za prijatelje - Ivanina kuća bajke«. Puna je električkih uređaja koji vrlo dinamično prikazuju djela Ivane Brlić Mažuranić. Otvorena je svaki dan od 11 do 18 sati (ulaznice za djecu su 15, a za odrasle 25 kuna).

Baba (Visibaba) u Bjelskom

Markirana staza od željezničkog kolodvora Ogulin, koja vodi Šetalištem Krlenac preko sela Vučići, šumovitim Bukovnikom, čarobnim Malim poljem, Knejom, Golubinkom i grebenom Krči, uspinje se na Klek. To je staza za tijelo i dušu! Prekrasni vidici na Ogulin i okolicu, čarobni proplanci, košance, izvori, a u biti nenaporna staza, tako da ostanete začuđeni kako ste lako došli na Klek! Autobusom ili osobnim automobilom lako se stiže u Bjelsko, do mjesta gdje počinje staza na Klek. Nažalost, posjetitelji koji odavle polaze često propuštaju vidjeti čudo prirodne statike. Po ulasku u Bjelsko s ogulinske strane, kod treće kuće s desne strane treba stati, ostaviti auto, prijeći preko ceste na livadu i pogledati kameni kuk Babu.

Po dolasku u dom na Kleku normalno je odmoriti se, a onda ste laganim hodom za 30 minuta na vrhuncu Kleka. Mnogima je to glavni sadržaj izleta na Klek, no on nudi još mnogo toga. Prvo, tu je Klečica. Kada se spustite s vrhunca, na kraju stuba vam markacija pokazuje stazu za Klečice (desno). Klečica pruža pored lijepih vidika, i mogućnost mini-alpinizma!

Znatno je ljepši i dojmljiviji povratak s vrha Kleka u Ogulin stazom oko glave Kleka. Staza nije

Djed

Djedić

Klek je čarobno lijepa planina ponad lijepoga grada Ogulina. Gradu ne manjka posjetitelja, sve ih je više. To su brojni planinari i prijatelji lijepe prirode. Često sam bio dežuran u domu na Kleku i uvijek sam se čudio brojnim slovenskim planinarima, koji često posjećuju Klek

markirana, ali omogućuje razmjerno jednostavno kretanje. Po spustu s vrha Kleka, pri završetku stuba krenite prema Klečici. Idete sve do završetka kamenitog dijela Klekove glave, a onda blagim spustom krenite pored ruba glave. Tu ćete naići na ukopanu stazu. Staza nije markirana. Slijedite li rub kamenitog dijela Klekove glave ubrzo dolazite do odvojka od staze u desno. Ona vodi do špilje u kojoj je klopka za krupnu divljač. Odatle treba produžiti dalje uz rub stijena i blagim spustom sići do markacije koja vodi do velike klečke špilje. Nakon razgledanja špilje možete se vratiti markacijom do doma na Kleku.

Ako imate volje za pustolovinu, preporučujem krenuti blagom padinom (lijevo) te se zatim lagano popeti na greben do Djeda i Djedića. Na tom prilazu ne treba gubiti mnogo na visini. Djed je visoka uska uspravna stijena, a Djedić je niži i deblji. Nigdje u blizini nema kamenja takvih

oblika i visine. Djeluju kao da su izrasli iz zemlje. Tu počinje i kolnik prema selu Turkovići. Produžite njime, a onda skrenite u jarugu obraslu bukovom šumom kroz koju teče Klečki potok - potok s tri imena. U izvornom dijelu naziva se Klečki potok, u šumovitom dijelu Crni potok, a na kraju Rakov potok. Cijelim tokom, sve do Turković Sela, voda u njemu je pitka. U šumovitom dijelu potok ima brojne male slapove.

Užitak je skinuti sve sa sebe i pustiti da se voda ruši i pjeni po leđima znojnog i umornog planinara. Kada se čovjek osvježi i okrijepi, lijepo je leći na pješčano žalo i uživati u stečenim dojmovima. Ne želite li ići u Turkoviće, prijedite potok i padinom se popnite do ceste te se desno od kamenoloma spustite kolnikom preko blagog grebena u selo Puškariće i dalje cestom nastavite za Ogulin.

Velebitske legende i zbilje

Ivan Hapač, Sveta Nedelja

*»Ne možemo birati vrijeme u kojem smo rođeni,
ali možemo birati sebe u tom vremenu.«*

Cijeli je život protkan pričama i legendama. Mnoge od njih napisane su ili ispričane djeci u krilu ili pred san. Priče su neizostavan dio dječjeg pristanka da se krene na počinak, jer snovi koji slijede moraju imati svoju početnu nit. Sadržaj priče, bajke ili legende ovisi o dobi djeteta. Djeca vole slušati u već polumračnoj sobi riječi izgovorene iz usta ljudi koji im nešto znače. Priznajmo i sebi istinu - i odrasli vole isto. Ponekad su »bajke za odrasle« bolne, ali ih opet iznova slušamo.

Ako ste prolazili cestom od Jablanca prema Štirovači, vjerojatno ste uočili putokaz negdje na polovici uspona. Putokaz upućuje prema Starčević podima, tamo negdje ispod Rupčić glavice, a prije nekadašnjeg zaselka Rupčići. Cesta koja vodi prema Starčević podima bijela je, makadamska, ali dobro ušćuvana. Položena je u jugoistočnom smjeru i gotovo prati jednu izohipsu, zaobilazeći u zavojima glavice i kukove Čelenku (692 m) i Pleće (769 m). Iza njih se nalazi odvojak prema Štokić podima i desno prema Borovačkim podima. Srećom, u ljetno doba godine u ovim naseljima ima ljudi. Uređene stare kuće i okućnice pokazuju svu ljepotu ljudske prisutnosti. Živahni psi, iz obaveze ili razigranosti, prate prolaznika lajanjem i trčanjem uz auto na pristojnoj udaljenosti.

Cesta vodi dalje, u naselje Starčević pode. Malo sam zatečen visinom i veličinom kuća, ali još više činjenicom da imaju struju i da gotovo nikad nisam tuda prošao a da nekoga nije bilo u selu. Cesta se na jednom dijelu račva i lijepo se vidi da je lijevi odvojak novijeg datuma, probijen prije nekoliko godina za šumarske potrebe. Desni krak ceste svjedoči sivom bojom kamenja da je već odavno ovdje. Tu je i nekoliko starih kuća, i nema dalje. Gotovo. To mjesto zove se Marama.

Jednoga predivnog dana prijatelji Bojana i Vito povelili su me sa sobom u toliko puta spominjanu Maramu. S nama je pošao i njihov stari

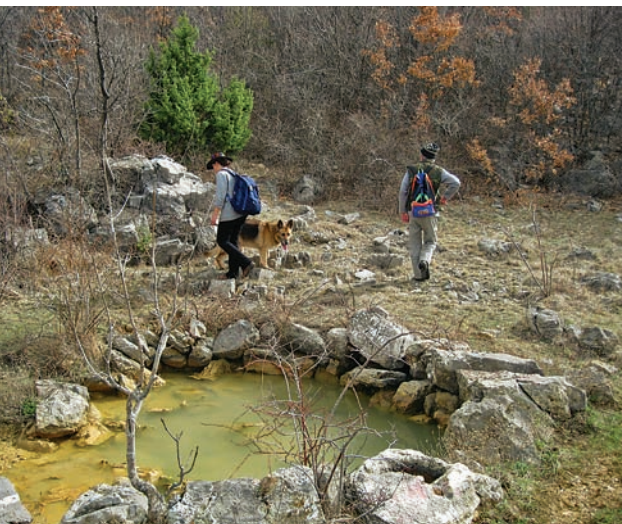
vjerni pratitelj po velebitskim vrletima, vučjak Floki. Namjeravali smo iz Marame slijediti staru podgorsku stazu za Mlinište. Toliko sam puta promatrao Mlinište s Premužičeve staze na svom putu prema Baškim Oštarijama, divio se prekrasnim zelenim livadama i jedinoj cijeloj građevini, maloj crkvi, koja je odolijevala zubu vremena. Poznavajući Vitu, znao sam da ću čuti mnogo podataka na tom izletu, a znao sam također da ću pola toga i zaboraviti. Brojna imena obitelji koje su selile tim putem i kraj čijih kuća prolazimo, imena gotovo svakog kamena i čuke, livade i košnice jednostavno ne mogu stati u moju glavu, koliko god se trudio. Ali volim ih čuti, jer su imena domaća, svrsishodna i dobro svjedoče o davnim žiteljima Podgorja.

Postoje dva različita tumačenja podrijetla imena Marama. Prva priča »okrivljuje« žene koje su nekad prale i sušile rublje kod starog bunara, a svoje su glave pokrivala maramama. Drugi razlog mi se čini nekako prikladnijim, a i više razbuktava maštu. Naime, prema priči, nekom Turčinu, koji je u davna vremena bježao ispred razjarenih Podgoraca preko Velebita, spala je s glave marama, pa

Križić na mjestu zvanom Križić

IVAN HAPAC

IVAN HAPAC

Kaduljevac

je mjesto gdje se to dogodilo prozvano Marama. Ova priča zvuči nekako važnije, junački, pa sam je prihvatio kao istinu.

Na samom kraju Marame, kraj jedne kuće koja se obnavlja, počinje uspon. Uz ugodno društvo i zanimljive priče brzo prolazi vrijeme dok napredujemo prema Donjem ždrilu. Tamo popušta strmina i staza postaje nekako blaža. Uvijek se pitam kako je bilo Podgorcima kad su se penjali takvim i sličnim stazama. Nisu oni išli tim stazama zbog razonode kao mi. Vjerojatno su išli poslom, a to je značilo da na svojim leđima nose teret ili alat potreban za obavljanje nekog posla na gornjim stanovima. S nekima od njih imao sam prilike i razgovarati te saznati da su ponekad i više puta išli gore–dolje, jer nije bilo moguće prenijeti sve odjednom. Navečer, poslije obavljenoga svakodnevnog posla okupljali su se mladi oko zapaljene vatre i to je bilo vrijeme kada su se mogli gledati, zadirkivati i upoznavati svoje buduće ljubavi i životne suputnike.

Stižemo na mjesto zvano Križić. Tu se, u duplji staroga hrasta, nalazi mali metalni križ, uglavljen i pomalo urašten u samo drvo. Priča kaže da je križ postavljen jer je malo ispod tog mjesta za vrijeme svadbene svečanosti, iz nekih nepoznatih razloga, ubijen sam mladoženja. I u toj se priči spominju Turci, pa mi je još draža legenda o nastanku imena sela Marama.

Mjesta u blizini imaju svakakva imena. Vito spominje bunar Kaduljevac, koji je ime dobio

najvjerojatnije po tome što u okolici ima puno kadulje. No, tu su i druga zanimljiva imena, npr. Posrane ploče, Voznik, Mirila, Kaduljevački kuk i slično. Ako interes čitatelja ide dalje, neka potraži na internetu Vitinu stranicu »Kramaruša« i pročitat će mnogošto zanimljivo o velebitskom nazivlju.

Uspinjemo se dalje područjem zvanim Voznik i prolazimo kraj mjesta Mirila, gdje su nekad polagali mrtvačke škrinje i ukrašavali ih cvijećem. Stalno se okrećući prema vidicima i moru, slušam priče koje su Viti ispričali stari stanovnici toga dijela Velebita. Uz misli koje lutaju u prošlost i »vide« sve što se događalo kao da je sada, noge nekako ne osjećaju uzbrdicu.

Približavamo se Donjem ždrilu, sedlu između dviju kamenih vrhova Kokirne i Pogledala. Oba vrha po prilici premašuju tisuću metara, a mi se nalazimo stotinjak metara niže. S desne strane se u povelikoj travnatoj udolini nalazi povelika lokva vode. Većina priča govori o Velebitu bez vode i životu u bezvodnom kršu, a na ovom kratkom dijelu opet nailazimo na vodu. Nije ni čudno da su Podgorci baš tuda prolazili i ovdje živjeli. Gledano po veličini, ova bi se lokva u velebitskim uvjetima mogla nazvati i jezerom. Nalazi se na visini od 970 metara i zove se Rujica. Iako je svuda kamen i krš, okolina lokve je zelena, tako da odskače izgledom od šireg okoliša. Vjerni pas Floki napio se odmah vode i legao, a mi smo se malo razišli i obišli okolinu, slikali Rujicu svaki iz svojega kuta.

Krećemo još dublje u Velebit, prema Sinokosu, velikoj udolini koja je na najdubljem dijelu ograđena ograđama. Većina ih je porušena, a na nekim mjestima vide se samo tragovi. Zelene površine bez kamenja prekrive travom govore o nekadašnjem životu. Ispred nas se već nazire vrh Ograđenika koji je, kao i čitav gornji lanac vrhova, još uvijek obilno pokriven snijegom.

Teren se uspinje i najednom se nalazimo na Gornjem ždrilu, sedlu s kojeg se naziru pomalo zarasle srušene zidine stanova na Mliništu. Jedan objekt, međutim, stoji ponosno usred te samoće. To je Sv. Jelena, kamena crkvice s malim zvonicom i zvonom. U blizini kapelice, sada već srušenih zidina, nalazi se i ljetni stan svećenika koji je također preko ljeta selio u planinu. Kapelica ima sve što treba jednom takvom svetom mjestu: u kamenu izdubljenu posudicu za svetu vodu, jedan veliki svijjećnjak i dva manja, prevrnutu. Tu

je također slika Majke Božje, uokvireni članak iz novina s naslovom »Sveta Jele Križarica« i dva drvena križa. Budući da zvono ima uže, ubrzo smo zazvonili i slušali bakreni zvuk zvona u tišini Velebita. Osjećala se svetost zvuka u toj tišini.

Desno od nas nalaze se Korita, ali nismo krenuli u tom smjeru, već lijevo po livadama, dobrono obraslim, prema sjeveru. Jedini pokazatelj civilizacije na tom mjestu je sjajna čelična posuda s vidljivim tragovima nekakve eksplozije. Po svemu sudeći, bio je to dio nekakvog zrakoplova, ili je meni to tako izgledalo.

Stazom, samo Viti znanom, dižemo se prema prijevoju, a potom silazimo u Starčević dolac, nekad čistu, a sada obraslu zaravan s ostacima kuća i šterni. Neodoljiva želja vuče me uvijek kada stignem na takvo mjesto da ga obilazim i tražim neki trag civilizacije - zaboravljeni čekić, ostavljenu posudu za kuhanje ili neku istrošenu alatku koju su ostavili Podgorci odlazeći posljednji puta s planine. Uvijek mi se nameće isto pitanje o prošlim vremenima. Mora da je teško bilo preživljavati na tim visinama, ali užasno ostaviti sve to i znati da se, skoro sigurno, više nećeš vratiti.

Nekad dobro održavanom stazom, a sada samo stazom koja se povremeno nazire, krećemo natrag prema Marami. Morali smo se najprije domoći Starčević poda, pa se vratiti lijevo prema Marami. Naravno da su nas na rubu sela dočekali

IVAN HAPAC

Rujica

psi, vjerni čuvari ljudi. No, vidjevši da i mi imamo psa, pustili su nas da nesmetano prođemo i domognemo se ponovno našega auta.

Zatvorili smo krug, obišli mjesta koja mnogi stanovnici tog kraja nisu na ovaj način možda nikad obišli, jer njihov je smjer bio doći gore, raditi i preživljavati, spremati nešto za zimu i vratiti se u svoje kuće u Podgorju. Bio sam sretan što sam još jednom, po tko zna koji puta, prošao opet nekim novim stazama preživljavanja, stazama koje su mnogim naraštajima život značile.

Sinokos i Ograđenik

IVAN HAPAC

Usponi na K2

Iz knjige »K2 - Trijumf i tragedija«, povodom 60. obljetnice prvog uspona

Stipe Božić, Split

Mnogi alpinisti, a kasnije su to tko zna koliko puta ponovili novinari, kažu da je K2 najteži vrh za penjanje. I zaista, kad bismo uzeli najlakše, ili kako alpinisti najčešće kažu — normalne, pristupe na svih četrnaest osamtisućnjaka¹, K2 bi bio tehnički najteži i najopasniji. Tome ide u prilog i broj uspona na vrh K2. Do 2011. svega su se 302 čovjeka popela na drugi po visini vrh na svijetu dok ih se na Mount Everest do 2011. popelo više od 5000.

Neki ga također nazivaju: Mount Godwin-Austen, Lambha Pahar, Chogori, Kechu, Dapsang. On je najviši vrh Karakoruma, planinskog lanca koji se proteže sjeverom Indije i Pakistana te jugom kineske pokrajine Xinjiang. Karakorum je

drugi najviši i jedan od najdužih gorskih lanaca na svijetu. Lanac sadrži više od 60 vrhova viših od 7000 m, od kojih je najpoznatiji K2. Lanac je dug oko 500 km i najvećim se dijelom nalazi u sjevernom Pakistanu. To je područje s najviše ledenjaka izvan polarnih regija. Ovaj planinski lanac na sjeveru omeđuju Tibet te planine gorja Pamira i dolina Wakhan. Dalje prema zapadu, na Karakorum se vežu gorski lanci Hindu Raj i Hindukush. Južne granice Karakoruma čine rijeke Gilgit, Ind i Shyok. Ove rijeke odjeljuju Karakorum od gorskog lanca Himalaje. Zbog svoje nepristupačnosti karakorumske su planine slabije naseljene od Himalaje, a prvi su europski istraživači u to područje došli u ranom 19. stoljeću. Gorski lanci Karakoruma i Himalaje nalaze se na području sudara dviju kontinentalnih ploča i

¹ Vrh viši od 8000 metara.

od velike su važnosti za proučavanje tektonskih promjena.

S nadmorskom visinom od 8611 metara, K2 je drugi najviši vrh na svijetu. Smatra se jednom od najtežih i najopasnijih planina. Poznata je i kao »Divlja planina« i to zbog druge najviše stope smrtnosti među penjačima na planinama višim od 8000 metara. Svaki četvrti alpinist koji se popeo na vrh, poginuo je. Za razliku od Annapurne, planine s najvećom stopom pogibija, K2 nije nikada osvojen zimi.

Naziv K2 proizlazi iz bilješki koje su korištene u Velikoj trigonometrijskoj izmjeri. Potpukovnik Thomas George Montgomerie (1830. - 1878.) bio je britanski geodet koji je sudjelovao u Velikoj trigonometrijskoj izmjeri Indije. Prilikom geodetskog mjerenja vrhova Karakorum s vrha planine Haramukh, oko 130 milja južnije, skicirao je najistaknutije vrhove i privremeno ih nazvao K1, K2, K3, K4 i K5. Slovo K u spomenutim je bilješkama značilo Karakorum. Unatoč tome što mjerenja nisu obavljena iz neposredne blizine, ona su se poslije pokazala poprilično točnima. Tada je bila uobičajena praksa davati imena novootkrivenim

planinama po lokalnim nazivima. Tako je otkriveno da je K1 lokalnom stanovništvu bio poznat kao Masherbrum, K3 je bio Broad Peak, a K4 i K5 Gasherbrum 2 i Gasherbrum 1. Vjerojatno zbog izoliranosti i udaljenosti od naseljenih mjesta, za K2 nije odmah pronađeno lokalno ime. Planina nije vidljiva iz Askolea, posljednjeg sela na jugu, ili iz najbližeg naselja na sjeveru. Vidjeti je se može tek s kraja ledenjaka Baltoro, odakle dalje, osim rijetkih lokalnih stanovnika, nitko nije išao. Ime Chogori, izvedeno je iz dvije riječi jezika balti, chhogo (veliko) i ri (planina).

U nedostatku lokalnog naziva, predloženo mu je ime Mount Godwin-Austen, u čast Henrvja Godwin-Austena, jednog od prvih istraživača tog područja. Premda taj naziv nije prihvatilo britansko Kraljevsko geografsko društvo, on je bio upisan na nekoliko karti, te se i danas povremeno koristi. K2 smješten je u sjeverozapadnom dijelu gorja Karakorum. Tarimska sedimentarna zavalna sjeverni je rub tog gorskog lanca, dok na jugu graniči s Malom Himalajom. Voda koja se topi iz velikih ledenjaka južno i istočno od K2, upotrebljava se za poljoprivredu u dolinama i

Stipe Božić: K2 - trijumf i tragedija

Zagrebački izdavač VBZ objavio je u siječnju ove godine četvrtu knjigu proslavljenog hrvatskog alpinista Stipe Božića. Nakon knjiga »Put na vrh svijeta«, »Sedam vrhova« i »Svete planine svijeta« Božić ovaj put prikazuje izazove uspona na drugi po visini vrh svijeta - K2 i jedno od najdramatičnijih iskustava u bogatoj alpinističkoj karijeri. Podsjetimo, 1993. pri usponu u kojemu je sudjelovao Stipe Božić članove ekspedicije u visinskoj zoni zahvatilo je teško nevrijeme, što je zajedno sa zdravstvenim tegobama i nepovoljnim stjecajem okolnosti završilo kobno za jednoga člana ekspedicije, a zamalo i za više njih, uključujući samoga Božića. Dramatično iskustvo u visinskoj zoni planine opisano je na racionalan, ali istodobno i emotivan i potresan način u završnim poglavljima knjige, no kao uvod u temu u ovom broju časopisa prenosimo jedno od uvodnih poglavlja koje govori o planini K2 te izazovima koji su pratili uspone na nju. Nedugo nakon uspona o samoj ekspediciji Stipe Božić prvi je put pisao u »Hrvatskom planinaru« (članak »K2 - trijumf i tragedija«, br. 11-12, 1993, str. 241).

Osim po vrhunskim alpinističkim uspjesima i ulozi u HGSS-u hrvatskoj javnosti Stipe Božić dobro je poznat i kao snimatelj brojnih dokumentarnih filmova o alpinističkim, putopisnim i drugim bliskim temama (gorsko spašavanje, speleologija, istraživanje mora, pustinje svijeta i dr.). Kroz ovu knjigu potvrdio se ponovno i kao majstor pripovijedanja i uspješan popularizator planinarskih tema.

Knjiga sadrži 168 stranica teksta i nekoliko desetaka fotografija (meki uvez). Svečano je predstavljena u Zagrebu 27. veljače u prisustvu brojnih planinara i ljubitelja pisane riječi. Uz Božića, knjigu su predstavili istaknuti slovenski alpinist Viki Grošelj, glumac Vedran Mlikota te urednik knjige Drago Glamuzina. Knjiga »K2 - trijumf i tragedija« najprije je bila u prodaji putem novinskih kioska, a zatim i putem knjižarske mreže. Osim u knjižarama, može se nabaviti u Uredu HPS-a i putem web-trgovine HPS-a po cijeni od 120 kuna.

Alan Čaplar

znatno doprinosi lokalnoj opskrbi svježom vodom.

Lanac Karakorum leži duž južnog kraja euroazijske tektonske ploče i sastoji se od drevnih sedimentnih stijena, starih više od 390 milijuna godina. Ti su slojevi bili presavijeni, zbijeni pod pritiskom i pomiješani s granitnom masom kada se prije više od 100 milijuna godina indijska ploča sudarila s eurazijskom.

K2 je tek 22. planina prema topografskoj istaknutosti, izmjeri nezavisne visine planine, jer je ovaj vrh, kao i Mount Everest, samo dio istog proširenog uzdignutog područja, uključujući Karakorum, Tibetansku visoravan i Himalaju. Grebeni ovog gorskog niza od K2 do Everesta nigdje se ne spuštaju ispod 4594 m. K2 uzdiže se na više od 3000 m iznad glacijalne doline u podnožju planine. Posebno je zanimljiv jer je riječ o pravilnoj strmoj piramidi, sa strmim padinama u svim smjerovima. Sjeverna je strana najstrmija, uzdiže se 3200 m iznad ledenjaka K2 (Qogir) u samo 3000 m horizontalne udaljenosti. U većini smjerova, uzdiže se 2800 m u manje od 4000 m.

Nekoliko godina prije mog uspona na K2, točnije 8. ožujka 1987. The New York Times te mnoge radijske i televizijske stanice, kao i glavne talijanske novine, objavili su daje K2 sa svojom visinom od 8859 metara najviša planina svijeta jer je to jedanaest metara više od Mount Everesta.

Sve je počelo kada je godinu prije toga izvjesni George Wallenstein poveo znanstvenu ekspediciju

na K2. Cilj tog pohoda bio je mjerenje visine karakorumskih vrhova i to novim GPS² uređajima koji se koriste satelitima. Kasniji preliminarni izračuni neimenovana astronom sa Sveučilišta Washington govorili su kako je visina K2 negdje između 29 064 i 29 228 stopa ili (8858 i 8908 metara). Uskoro je ta vijest obišla cijeli svijet, a mnogi su povjerovali da je K2 najviši vrh našeg planeta.

Prvi su reagirali Talijani koji su se ponadali kako bi mogli pobrati slavu osvajača najviše planine svijeta. Sljedeće su godine organizirali novu istraživačku ekspediciju na K2 i Mount Everest. Ekspediciju je predvodio Ardito Desio, vođa uspješne ekspedicije koja je 1953. prva osvojila K2. Za izmjeru koristili su se istim metodama, znači GPS uređajima. U kolovozu 1987. Desio je izvijestio da su nova mjerenja putem GPS-a pokazala da je Mount Everest visok 8862, a K2 8606 metara. Ipak ni gornje visine nisu posve točne jer se raznim metodama ustvrdilo da je Everest bio poprilično točno izmjeren još 120 godina prije ovih mjerenja putem satelita. Visina mu je 8848 metara, a visina K2 8611 metara.

Prvi ozbiljniji pokušaj uspona na K2 poduzeli su Englezi Oscar Eckenstein i Aleister Crowley. Oni su se 1902. pokušali popeti preko sjeveroistočnog grebena. Početkom 20. stoljeća, s tadašnjim prijevoznim sredstvima, bilo je potrebno četrnaest dana da bi se doseglo podnožje planine. Nakon pet ozbiljnih i skupih pokušaja, tim je dosegao svega 6525 m. S obzirom na težinu izazova, nedostatak moderne opreme i odjeće otporne na vremenske utjecaje, Crowleyjeva izjava da »ni čovjek ni životinja nisu bili ozlijeđeni«, naglašava pionirski duh i hrabrost pokušaja. Neuspjeh se također pripisao bolesti (Crowley je trpio posljedice malarije), kombinaciji slabe fizičke pripreme, sukoba osobnosti i loših vremenskih uvjeta. Od šezdeset osam dana provedenih na planini (u to doba, rekordno vrijeme provedeno na tim visinama) samo je osam dana bilo vedro.

Nakon Eckensteinove i Crowleyjeve ekspedicije, prema K2 je 1909. godine krenula ekspedicija

Ekipa koja je 1902. pokušala uspon na K2 - Victor Wessely, Heinrich Pfannl, Oscar Eckenstein, Aleister Crowley, Jules Jacot-Guillarmod and George Knowles

2 Global Positioning System omogućuje pouzdano pozicioniranje, navigaciju i vremenske usluge korisnicima širom svijeta. GPS se sastoji od triju segmenata: svemirskog, kontrolnog i korisničkog. Svemirski segment sastoji se od 24 do 32 satelita.

predvođena Luigiem Amedeom Savojskim³. Oni su dosegli visinu od otprilike 6350 metara na jugoistočnom grebenu, danas poznatom kao greben Abruzzi, koji će kasnije postati najčešće penjan smjer, ali je tada napušten zbog velike strmine. Nakon što je pokušao, ali nije uspio, pronaći alternativen put na zapadnom ili sjeveroistočnom grebenu, Luigi Amedeo Savojski izjavio je da K2 nikada neće biti osvojen, te je ekspedicija svoju pozornost usmjerila na Chogolisu, gdje se talijanski vojvoda svega 150 m od vrha morao vratiti zbog nevremena. Tom je prilikom Luigi Amedeo snimio fascinantne fotografije Karakoruma koje su i danas vrijedne divljenja.

Nakon toga novi pokušaj penjanja uslijedio je tek 1938. godine kada je američka ekspedicija, predvođena Charlesom Houstonom, temeljito istražila planinu. Zaključili su daje greben Abruzzi najpraktičniji smjer uspona i tom prilikom dosegli visinu od oko 8000 m, odakle su se morali vratiti zbog pomanjkanja zaliha i prijetnje lošeg vremena. Iduće godine ekspedicija Fritz Wiessnera stigla je do svega 200 m ispod vrha, ali uspon je završio katastrofom kada su Dudlev Wolfe, Pasang Kikuli, Pasang Kitar i Pintso nestali u vršnom djelu planine.

Charles Houston opet se vratio na K2 i to kao voda američke ekspedicije 1953. Uspjeh je i ovaj put izostao zbog nevremena koje je penjače zadržavalo deset dana na visini od 7800 m, zbog čega je kritično obolio Art Gilkey. Slijedio je očajnički silazak, u kojem je Pete Schoening spasio gotovo cijelu ekipu nakon masovna pada. Gilkey je poginuo, ali se ne zna zbog čega, lavine ili je namjerno ostao gore da svojim drugovima ne bude na teret. Unatoč neuspjehu i tragediji, hrabrost i odlučnost, koje su tom prilikom pokazali američki penjači, daje toj ekspediciji poseban status u povijesti alpinizma.

Talijanskoj je ekspediciji 31. srpnja 1954. napokon uspjelo osvojiti vrh K2. Ekspediciju je

Achille Compagnoni i Lino Lacedelli - prvi ljudi na vrhu 31. srpnja 1954.

Poštanske marke izdane u Italiji povodom prvog uspona na K2

predvodio Ardito Desio. Na sam vrh popeli su se Achille Compagnoni i Lino Lacedelli. Član talijanskog tima bio je i Pakistanac pukovnik Muhammad Ata-Ullah koji je sudjelovao i u američkoj ekspediciji 1953. Za uspjeh su od ključne pomoći bili Walter Bonatti i Pakistanac iz plemena Hunza Amir Mahdi, koji su vršnoj navezi⁴ donijeli boce s kisikom na visinu od 8100 m. Njihov dramatični bivak, u kojem su noć između 30. i 31. srpnja proveli na velikoj nadmorskoj visini, bez opreme za spavanje, pri temperaturi od -15 °C, posebno je poglavlje u povijesti himalajizma.

Bonatti je izbio u središte proturječne i neugodne priče o prvom usponu na K2 kada

³ Luigi Amedeo Giuseppe Maria Ferdinando Francesco di Savoia, duca degli Abruzzi. Bio je vrlo uspješan istraživač i alpinist. Prvi se 1897. popeo na vrh Mount Saint Elias na Aljasci. Organizirao je 1900. godine ekspediciju na Sjeverni pol. Istraživao je 1906. afrički masiv Ruwenzori. I konačno 1909. godine njegova je ekspedicija u Karakorumu postigla visinski svjetski rekord popevši se na više od 6000 m. Tijekom Prvog svjetskog rata bio je zapovjednik savezničke flote. Kasnije se posvetio inovativnom projektu unaprijeđenja poljoprivredne suradnje s lokalnim stanovništvom u Somaliji.

⁴ Dvoje ili više ljudi navezanih na jedno uže. Naveza obično podrazumijeva penjački par u stijeni.

Stipe Božić pri usponu na K2 1993.

je optužio ekspediciju da mu je ugrozila život i onemogućila uspon na vrh. On je u logor 9., zajedno s nosačem Amirom Mahdijom, nosio boce kisika za Lacedellija i Compagnonija koji su gore čekali na pokušaj uspona na vrh. Achille Compagnoni je kasnije krivio Bonattija da se navodno koristio kisikom iz boce koja je bila namijenjena za uspon na vrh. Izgleda da je optužba bila bez osnove jer Bonatti nije imao ni ventil ni masku s kojom je jedino moguće koristiti se komprimiranim kisikom iz boce. Bonatti se tužio i na to što je Achille premjestio logor 9. na mjesto koje je bilo više od ranije dogovorenog. Dok su se Bonatti i Mahdi penjali s kisikom za Compagnonija i Lacedellija, Mahdiju su se počele smrzavati noge. Međutim kako je šator bio postavljen više od ranije dogovorenog mjesta, na kraju opisane priječnice ulijevo, Bonatti i Mahdi morali su bivakirati na otvorenom na visini od 8100 metara; to je Mahdija stajalo prstiju na nogama. Compagnoni se kasnije pravdao da je logor premjestio na veću visinu zbog prijetećeg seraka⁵ iznad žlijeba bottleneck.

Kasnije se nagađalo da je Compagnoni imao razloga za ignoriranje Waltera Bonattija koji je u to vrijeme bio u najboljoj kondiciji od svih kolega. Neki kažu kako bi, da je Achille dopustio Bonattiju uspon na vrh, njegova slava bila umanjena. A po svemu sudeći, Bonatti je bio sposoban popeti se na vrh i bez kisika. Sljedeće večeri, u šest sati i deset minuta, Achille Compagnoni i Lino Lacedelli

popeli su se na vrh K2, koristeći se kisikom koji su donijeli Bonatti i Mahdi. Voda Ardito Desio je, u svom izvješću, prisilni bivak spomenuo samo usput. Mahdijeve smrzotine pomalo su osramotile ekspediciju. Talijanska vlada obeštetila je Mahdija sa skromnom mirovinom za njegov požrtvovani doprinos osvajanju vrha. Bonatti se nikada nije pomirio s Compagnonijem, zbog lažne optužbe da se koristio kisikom u namjeri da se on domogne vrha i to sam, u alpskom stilu. Tek nakon dva desetljeća, Reinhold Messner i Peter Habeler uspjeli su se popeti na Mount Everest na taj način, bez dodatnog kisika.

Slučaj K2 vukao se po talijanskom sudu desetljećima i nakon pedeset i četiri godine Walter Bonatti bio je rehabilitiran. Dokazalo se da se nije mogao bez ventila koristiti kisikom. Umro je 13. rujna 2011. u 82. godini života.

Dvadeset tri godine nakon talijanske ekspedicije, 9. kolovoza 1977., Japanac Ichiro Yoshizawa poveo je drugu uspješnu ekspediciju, zajedno s Ashrafom Amanom⁶, prvim Pakistancem na vrhu K2. Japanska se ekspedicija također popela smjerom preko grebena Abruzzi, koji su prvi ispenjali Talijani. Oni su se tom prilikom, za pristup planini, koristili s više od 1500 nosača naroda Balti⁷.

Amerikancima je 1978. godine uspjelo treći put uspeti se na K2, i to novim smjerom preko dugačkog sjeveroistočnog grebena. Gornji dio smjera ide lijevo preko istočne strane zbog izbjegavanja okomitih ledenih odloma i kasnije se spaja s gornjim dijelom smjera Abruzzi. Uspon je ostvario tim, na čelu s čuvenim Jamesom Whittakerom. Od ostalih penjača na vrhu su bili Louis Reichardt, Jim Wickwire, John Roskelley i Rick Ridgeway. Wickwire je preživio bivak na visini oko 8500 m, jedan od najviših bivaka u povijesti alpinizma.

Još jedan važan japanski uspon zbio se 1982. preko teškog sjevernog grebena, na kineskoj strani planine. Ekipu Japanskog alpinističkog kluba vodili su Isao Shinkai i Masatsugo Konishi. Tom prilikom tri su se člana ekspedicije popela na vrh:

5 Serak - golemi ledeni blok ili toranj, potječe od francuske riječi serac.

6 Ashraf Aman bio je vlasnik agencije koja je organizirala našu ekspediciju. Ashrafa sam upoznao u Islamabadu, on je vrlo cijenjen i sposoban organizator ekspedicija i trekinga u Pakistanu.

7 Balti su etnička grupa koja se na područje današnjeg Baltistana doselila iz Tibeta.

Zimski usponi na osamtisućnjake:

- **Everest:** Krzysztof Wielicki, Leszek Cichy (Pol) 17. 2. 1980.
- **Manaslu:** Maciej Berbeka, Ryszard Gajewski (Pol) 12. 1. 1984.
- **Dhaulagiri:** Andrzej Czok, Jerzy Kukuczka (Pol) 21. 1. 1985.
- **Cho Oyu:** Maciej Berbeka, Maciej Pawlikowski (Pol) 12. 2. 1985.
- **Kangchenjunga:** Krzysztof Wielicki, Jerzy Kukuczka (Pol) 11. 1. 1986.
- **Annapurna:** Jerzy Kukuczka, Artur Hajzer (Pol) 3. 2. 1987
- **Lhotse:** Krzysztof Wielicki (Pol) 31. 12. 1988.
- **Shishapangma:** Piotr Morawski (Pol), Simone Moro (Ita) 14. 1. 2005.
- **Makalu:** Simone Moro (Ita), Denis Urubko (Kaz) 9. 2. 2009.
- **Gasherbrum II:** Simone Moro (Ita), Denis Urubko (Kaz), Cory Richards (SAD) 2. 2. 2011.
- **Gasherbrum I:** Adam Bielecki, Janusz Golab (Pol) 9. 3. 2012.
- **Broad Peak:** Maciej Berbeka, Adam Bielecki, Tomasz Kowalski i Artur Malek (Pol) 5. 3. 2013.

Kao što iz gornjeg popisa vidimo, unatoč mnogim pokušajima, nitko se do sada zimi nije uspeo na K2 i Nanga Parbat.

Naoe Sakashita, Hiroshi Yoshino i Yukihiro Yanagisawa. Međutim, Yanagisawa je pao i poginuo pri silasku. Ipak Japanci zbog toga nisu prekinuli ekspediciju i još četiri člana istog tima popeli su se na vrh idućeg dana.

Prvi penjač koji se dvaput popeo na vrh K2 bio je češki alpinist Josef Rakoncaj. Rakoncaj je bio član talijanske ekspedicije 1983. predvođene Francescom Santonom koja je 31. srpnja ostvarila drugi uspješan uspon preko sjevernog grebena. Tri godine poslije, 5. srpnja 1986., popeo se preko grebena Abruzzi kao član međunarodne ekspedicije Agostina da Polenze. Do srpnja 2010. samo su 302 penjača osvojili vrh K2, dok se na, znatno popularniji, Mount Everest popelo gotovo 5000 ljudi.

Najmanje je 77 ljudi poginulo u pokušaju uspona na drugu po visini planinu svijeta. Trinaest penjača iz raznih ekspedicija poginulo je 1986., od kojih pet u teškom nevremenu, o čemu ću malo kasnije više pisati, jer je ta nesreća i nama bila veliko upozorenje. Nakon toga je 1. kolovoza 2008., iz ledenog previsa iznad bottle-necka otpao veliki komad leda i zbrisao grupu penjača koji su se kretali po pričvršćenoj užadi. Četiri su penjača spašena, ali ih je jedanaest poginulo, uključujući i Gerarda McDonnella, prvog Irca na vrhu K2. Švedanin Fredrik Ericsson, koji je namjeravao skijati s vrha, pridružio se 6. kolovoza 2010. Gerlindi Kaltenbrunner koja je prema vrhu krenula iz zadnjeg logora. Nažalost Frederik je pao 1000 m u dubinu i poginuo, nakon čega je Kaltenbrunner odustala od svog uspona na vrh.

Svi su osamtisućnjaci davno osvojeni i to ne samo najlakšim smjerovima, nego su na većinu od tih vrhova alpinisti stigli kroz strme stijene ili preko oštih grebena. Nakon toga je ponovo nastupila kriza vrhunskog alpinizma jer za nove podvige nije bilo više prostora na najvišim planinama svijeta. Ostali su još jedino usponi na osamtisućnjake zimi. Ali kome bi to palo na pamet kad je na himalajskim vrhovima nesnosno hladno i u najtoplijim godišnjim razdobljima. Mit o neosvojivosti najviših himalajskih vrhova zimi nestao je 1980. godine kada je prvi »pao« Mount Everest. U zimskim usponima prednjačili su Poljaci i to najviše zato što su ih nevolje s nedostatkom novca prisilile na čekanje opreme koja je kopnenim putem stizala u Nepal. To je natjeralo ekspedicije da se prema planini upute znatno kasnije, u jesen, pa ih je na visinama nekoliko puta zatekla zima. Poljaci su svojim fantastičnim uspjesima zaista zaslužili naslov »Ledeni ratnici«. Oni su u osamdesetim i devedesetim godinama smatrani najboljim alpinistima svijeta. Spisateljica Bernadette McDonald, koja je napisala knjigu o njima, kaže:

»Penjanje im je dalo ono što u Poljskoj, u to doba, nisu mogli dobiti; penjanje im je dalo slobodu. Slobodu putovanja. Slobodu izražavanja. Oni su se penjali jer su htjeli biti slobodni.«⁸

Poglavlje iz knjige »K2 - Trijumf i tragedija«, preneseno uz dopuštenje izdavača (V.B.Z.) i autora

8 Iz knjige Freedom climbers.

Sportsko penjanje

Nenad Jović, Zagreb

Članak posvećen 140. obljetnici hrvatskog planinarstva

Sportsko penjanje razmjerno je novija disciplina u planinarstvu premda su penjački izazovi na razne načine bili njegov sastavni dio od samih početaka. Štoviše, hrvatski su penjači bili među začetnicima te atraktivne sportske discipline u svijetu. Pa ipak, o toj stručnoj djelatnosti HPS-a dosad nije bilo mnogo riječi u »Hrvatskom planinaru«. No veliko zanimanje za nju u planinarskoj zajednici, ali i široj javnosti, nesumnjivo opravdava potrebu da se ta atraktivna sportska disciplina i hrvatski doseže u njoj pobliže predstave.

Što je to sportsko penjanje

Sportsko se penjanje razvilo iz alpinizma krajem prošlog stoljeća. Za razliku od alpinizma, gdje je cilj stići na neki planinski vrh zahvaljujući penjačkoj vještini i znanju u svladavanju brojnih izazova, u sportskom je penjanju glavna zadaća slobodnom tehnikom (slobodnim penjanjem, eng. free climbing) svladati što teže detalje u stijeni. Visina pritom nije posebno važna – bitna je težina tih

pojediniosti, koja se iskazuje tzv. ocjenom smjera. Pri sportskom penjanju tehnička oprema služi isključivo za osiguranje od pada i ozljede, dok se za napredovanje u stijeni koriste isključivo vlastito tijelo i um – snaga, izdržljivost, vještina i tehnika penjanja, koordinacija itd. Mnogim je penjačima naročito privlačno područje u kojem sportsko penjanje ima najviše dodirnih točaka s alpinizmom, a to je penjanje dugih osiguranih smjerova. Ispenjati neki dugi smjer (smjer od više dužina užeta) u jednoj od najatraktivnijih velikih stijena u ovom dijelu Europe – stijeni Anića kuka, i to nekim od poznatih smjerova koji su opremljeni spitovima i uređenim sidrištima (npr. Velebitaškim ili Mosoraškim), svakako je hvalevrijedan podvig. Takve će uspone u svoje penjačke kartone ubilježiti jednako pravno i sportski penjači i alpinisti.

Razmotrimo pobliže prikaz koji će nam pomoći da shvatimo što sve sportsko penjanje obuhvaća i gdje završava, a gdje počinje alpinizam! Ovaj prikaz izrađen je prema klasifikaciji vrsta penjanja podrob-

Boris Čujić 2007. u stropu Kachoong u području Arapiles (Victoria, Južna Australija)

DARKO BERLAK

nije obrađenoj u »Planinarskom udžbeniku« Alana Čaplara (HPS, 2012.), koja vrste penjanja definira prema načinu penjanja, tipu stijene te uvjetima i visini penjanja. Sve vrste penjanja označene žutom bojom odnose se na sportsko penjanje. Iz prikaza je lako razabrati ključna obilježja sportskog penjanja:

- **način penjanja:** penjač se uvijek penje slobodnim načinom, dakle, napreduje služeći se isključivo rukama i nogama, a tehničku opremu koristi samo za osiguravanje,
- **tip stijene:** odvija se i na prirodnim i na umjetnim stijenama,
- **uvjeti penjanja:** za razliku od alpinizma, odvija se isključivo u uvjetima suhe stijene,
- **visina penjanja:** obuhvaća penjanje na boulderu, kratke i duge sportske smjerove, te tzv. »big wall« smjerove.

Penjanje osiguranih smjerova od više dužina, u prirodnoj stijeni i slobodnom tehnikom, ubraja se i u sportsko-penjačke i u alpinističke izazove pa se u tom području te dvije prekrasne i atraktivne djelatnosti preklapaju.

Razvoj sportskog penjanja u svijetu i Hrvatskoj¹

Sportsko penjanje, kao oblik natjecateljskog penjanja, razvilo se kao prirodna nadgradnja dugo prisutnog penjanja u suhoj stijeni (ljetnog alpinizma). Neformalna natjecanja, premda mala i rijetka, oduvijek su bila sastavni dio planinarenja i penjanja. Međutim, tek 80-ih godina prošloga stoljeća nacionalni savezi počinju formulirati pravila i organizirati natjecanja.

Godine 1985. održano je u Bardonecchiji (Italija) prvo natjecanje u sportskom penjanju. Slike s toga svjetskog prvenstva potakle su penjače iz tadašnjeg AO HPD-a »Mosor« iz Splita da već 1986. po uzoru na to prvenstvo organiziraju natjecanje »Marjan 86« na južnoj stijeni Marjana. Organizacijom je upravljao Ivica Piljić, poslije istaknut član ICCA-a, komisije pri UIAA koja je upravljala sportskim penjanjem i razvijala ga. Bilo

¹ dijelovi teksta preuzeti su iz priručnika »Sportsko penjanje« Siniše Hrestaka i Dinka Jankovića, HPS

Ivica Matković i Ivica Piljić u smjeru Kolibri na Marjanu 1985.

je to četvrto dotad održano natjecanje u svijetu, a okupili su se natjecatelji iz Austrije, Njemačke, Italije, Slovenije i drugih zemalja. Ivica Piljić osnivač je i prvoga sportsko-penjačkoga kluba u Hrvatskoj (1992.) pod nazivom SPK »Marulianus«.

Dvojac Čujić – Matković predstavljao je Hrvatsku na svjetskom kupu u Covolu u Italiji dok još Hrvatska nije bila službeno priznata. Njihov nastup 1991. bio je prvi službeni nastup neke hrvatske ekipe na međunarodnim natjecanjima. Čujić i Matković u sljedeća su dva desetljeća izveli

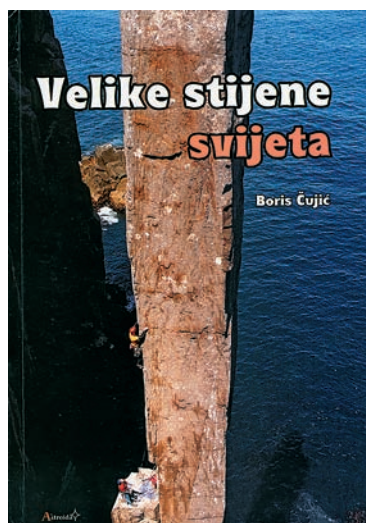
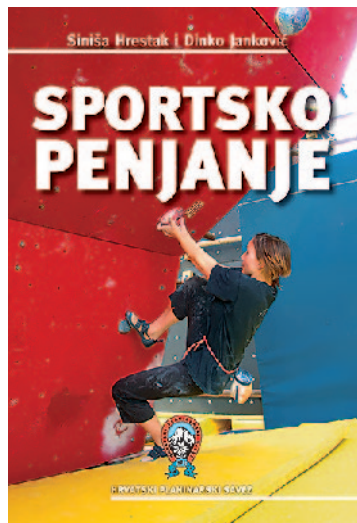
uspone na svim kontinentima, u okviru projekta »Velike stijene svijeta«.

Prvi sportski penjač koji je ispenjao službeni smjer ocjene 8a bio je Boris Čujić (Cocomo na Costierri, 1990.). Čujić je ispenjao i prvi smjer ocjene 7b+ na pogled te prvi službeni 8a+ (CSN u Libojama). On je s Ivicom Matkovićem ispenjao i spitovima opremio niz kratkih i dugih sportskih smjerova diljem Hrvatske (posebno u NP-u »Paklenica«).

Najuspješniji penjač na području Hrvatske je Marko Rožman (SPK »Svarog«, tj. »Art Rock«). U svojoj je karijeri više puta bio državni prvak u disciplini boulder i lead, a vrlo dobre rezultate postizao je i na međunarodnim natjecanjima. Nositelj je najviše, tj. najteže ispenjane ocjene u Hrvata – 8c (Sanjski par, Mišja peč, Slovenija). Ispenjao je 42 smjera ocjene 8b i više.

Od ostalih hrvatskih penjača ocjenu 8b+ dosad su upisali Igor Ćorko (PK »Vertikal«), Ivan Lisica (SPK »Marulianus«), Gianfranco Dušić i Goran Matika (SPK »Hiperaktiv«) te krajem 2013. i mlada nada hrvatskoga sportskog penjanja Borna Čujić (SPK »Pulfer«).

Najtrofejnija hrvatska penjačica je Sandra Bakulić, članica SPK-a »Marulianus«. Nositeljica je više naslova državne prvakinja i ima vrlo dobre rezultate na međunarodnim natjecanjima (Svjetski kup Kranj – 2005. i 2007.). Ispenjala je također i

Penjačka literatura u Hrvatskoj: Priručnik "Sportsko penjanje" Siniša Hrestaka i Dinka Jankovića, penjački vodič "Croatia" Borisa Čujića (više izdanja, postoji i specijalizirani penjački vodič "Paklenica") te knjiga "Velike stijene svijeta" istoga autora

Ivica Piljić, jedan od začetnika sportskog penjanja u svijetu i Hrvatskoj, predsjednik HPS-a i prvi predsjednik sportsko-penjačke komisije UIAA

Boris Čujić, autor penjačkih vodiča "Croatia" i "Paklenica" te knjige "Velike stijene svijeta" o istoimenom projektu koji je obuhvatio penjanje na svim kontinentima

Siniša Hrestak, instruktor sportskog penjanja aktivan u obuci instruktorskog kadra i autor priručnika "Sportsko penjanje" (HPS, 2008).

Anamarija Marović, pročelnica Komisije za sportsko penjanje Hrvatskoga planinarskog saveza

Sportsko se penjanje razvilo iz alpinizma krajem prošlog stoljeća. Za razliku od alpinizma, gdje je cilj stići na neki planinski vrh koristeći se penjačkom vještinom i znanjem pri savladavanju brojnih izazova, u sportskom penjanju glavna je zadaća slobodnom tehnikom svladati što teže detalje u stijeni

prvi hrvatski ženski 8a uspon (Sv. Duje, Marjan) te prvi ženski 8a+ (Funky Svarog, Paklenica).

Spomenimo naposljetku da su danas najpoznatiji svjetski penjači Chris Sharma i Adam Ondra, nositelji najviše postignute ocjene i trenutačne gornje granice ljestvice težinskih ocjena – nevjerojatnih 9b+!

Natjecanja u sportskom penjanju i vrste uspona

Sportsko penjanje jest sportska disciplina u kojoj postoje službena državna, europska i svjetska natjecanja. Ona se odvijaju pretežno na umjetnim stijenama. To mogu biti natjecanja na boulderu (stijeni do četiri metra visine, s doskokom na strunjaču), a vrlo su atraktivna i popularna i lead natjecanja (natjecatelji koriste tehničku opremu za osiguranje i penju se u visokoj stijeni) te brzinska natjecanja (odlučujući faktor je vrijeme). Osim službenih natjecanja, postoje i natjecanja revijalnog tipa (ne boduju se), a mogu se odvijati i na umjetnim i na prirodnim stijenama. Najpoznatije takvo natjecanje u Hrvatskoj jest BWSC (Big Wall Speed Climbing), koje se odvija svake godine tijekom prvosvibanjskih praznika u stijenama Pakle-

Natjecanje »Big Wall Speed Climbing« u Paklenici

nice. Budući da je vrlo atraktivan, BWSC privlači velik broj natjecatelja.

Postoje različite vrste uspona koje se vrednuju među sportskim penjačima, poput top rope (penjanje na postavljeno užje), on sight ili na pogled (koje je najcjenjenije jer se penje u smjeru koji penjač nikad prije nije isprobavao niti ima kakvih podataka o njemu), flash (penjač ima podatke o smjeru), red point (penjač nosi na pojasu opremu za međuosiguranja i sam ih postavlja), pink point (unaprijed postavljena međuosiguranja, tj. kompleti) itd. Jedna je od novijih disciplina Deep Water Solo (DWS), gdje se penjači penju iznad vodene površine (npr. kreću iz mora) određenim smjerom te uspon završavaju skokom ili padom u more.

Tko se sve može baviti sportskim penjanjem

Sportsko penjanje pogodno je za sportaše i rekreativce, mlade i stare, visoke i niske, muškarce i žene, one s više i one s manje slobodnog vremena, ukratko – za sve. Naravno, preduvjet je za sigurno penjanje na prirodnim i umjetnim stijenama dobro poznavanje opreme i načina njezine pravilne uporabe te sigurnosnih postupaka koje je potrebno provesti prije i za vrijeme svakog uspona. Primjenjuju li se ispravno sve mjere opreza i sigurnosti, sportsko penjanje je siguran sport.

Mladi na umjetnoj stijeni u Našicama

Znakovi međunarodnih asocijacija unutar kojih je organizirano sportsko-penjanje

O penjačkim tehnikama i sigurnosti može se najviše naučiti na sportsko-penjačkim školama koje organiziraju sportsko-penjački klubovi udruženi u HPS. Svi koji vode sportsko-penjačke škole obvezni su pridržavati se programa edukacije usklađenog s UIAA i IFSC programima (International Federation of Sport Climbing). Program provode instruktori sportskog penjanja koje je za to ovlastila Komisija za sportsko penjanje Hrvatskoga planinarskog saveza. Ta je stručna komisija nadležna za organiziranje i provođenje svih aktivnosti vezanih uz sportsko penjanje.

Tko se želi baviti sportskim penjanjem započet će svoje stručno osposobljavanje sudjelovanjem u sportsko-penjačkoj školi koja traje pet tjedana, a uključuje predavanja, praktične vježbe i vikend-izlete na prirodnu stijenu. Bitno je znati da za uspješno svladavanje škole i stjecanje diplome sportskog penjača nije obvezno ispenjati smjer određene težine, nego pravilno ovladati vještinama i znanjima koje omogućavaju sigurno penjanje. Nadopunu osnovnog tečaja čini i edukacija o penjanju dugih sportskih smjerova, kojom se danas bave mnogi sportsko-penjački klubovi. Nakon završetka škole budućim sportskim penjačima ostaje na izbor da se u svom klubu ili društvu dogovaraju o organiziranim izletima u prirodu ili pak da s drugim penjačima samostalno idu na penjanje u prirodu ili na umjetnu stijenu. Česte su i kombinacije naveza alpinista i sportskih penjača, odnosno zajednički penjački izleti u prirodnim stijenama.

Umjetne stijene

Uvjeti za bavljenje sportskim penjanjem u Hrvatskoj uglavnom su vrlo povoljni. U hrvatskim planinama postoji mnogo prirodnih stijena koje pružaju dobre penjačke mogućnosti, a u novije su vrijeme na mnogim mjestima podignute umjetne

Umjetna stijena u dvorani »Fothia zapad« u Jankomiru

stijene. S porastom zanimanja za penjanje ne raste samo broj umjetnih stijena – lako je zapaziti i da su one sve veće, raznovrsnije i bolje opremljene. Najveća i najbolja dvorana koja je na raspolaganju penjačima u Zagrebu i okolici jest Fothia Zapad u zagrebačkom Jankomiru. Ta dvorana raspolaže umjetnim stijenama koje simuliraju prirodne stijene (reljefna umjetna stijena), a penjačima nudi penjanje različitih smjerova na ploči i u prevjesu (kut stijene veći od 90 stupnjeva). Smjerovi su opremljeni umjetnim grifovima raznih boja i zahvaljujući tome vrlo atraktivni za trening sportskih penjača i alpinista jer izvrsno simuliraju uvjete penjanja na prirodnoj stijeni. Više podataka o toj dvorani može se naći na web stranici <http://www.fothia.hr/zapad/>.

Na području Zagreba postoje još boulder stijena Fothia Velesajam, lead stijena u fitness centru Mofit te niz manjih lokalnih lead i boulder stijena kojima upravljaju sportsko-penjački klubovi i društva (stijene u Podsusedu, Čučerju, SPC »Breganja« u Bregani i druge).

I u ostalim dijelovima Lijepe Naše posljednjih godina postoje mnoge umjetne stijene, koje uglavnom uređuju i o njima se brinu sportsko-penjački klubovi i društva. Većina klubova trenira na većim ili manjim umjetnim lead i boulder stijenama, koje sami uređuju i održavaju. Primje-

Dvorana SPK-a »Onsight« u Puli

Penjanje po umjetnoj stijeni

rice, u Splitu se završava sportsko-penjački centar »Marulianus« u organizaciji istoimenoga povijesnoga kluba. Među veće lead dvorane ubraja se i umjetna stijena u Rijeci, u sklopu sportskog centra Kantrida, a tu su i stijene u Pazinu, Puli, Rovinju, Poreču, Osijeku, Zadru, Varaždinu i mnogim drugim mjestima.

Penjališta u prirodi

Hrvatska obiluje prirodnim penjalištima opremljenima spitovima i osiguravalištima, što ih čini pogodnima za sportsko penjanje. Od najpoznatijih možemo spomenuti prekrasan klanac Velike Paklenice, zatim u sjevernoj Hrvatskoj Kalnik, Pokojec i Okić, u Istri Kampanj, Buzet, Limski kanal, Dvigrad i izvor Mirne, a u južnoj Hrvatskoj Marjan, Omiš te penjališta na Hvaru, Braču itd. Ovime nismo ni približno pobrojili mnoga manja i veća penjališta koja su na raspolaganju sportskim penjačima. Više podataka može se dobiti u lokalnim sportsko-penjačkim klubovima i penjačkim vodičima.

Važnost sportskog penjanja za ostale aktivnosti u planinama

U stručnom smislu, sportsko bi penjanje za vodiče, alpiniste, speleologe i penjače u ledu trebalo biti jedan od osnovnih alata treninga i pripreme za uspone i boravak u planinama. Ispravnim penjačkim treningom postiže se u razmjerno kratkom roku znatan napredak u koordinaciji lokomotornih pokreta specifičnih za kretanje po strmim stijenama, a samim time i samopouzdanje. Na primjer, alpinisti koji u svom treningu redovno primjenjuju sportsko penjanje kao jednu od osnovnih aktivnosti podižu svoje penjačke sposobnosti na višu razinu, što im omogućuje da se u velikim prirodnim stijenama na sigurniji način penju težim i atraktivnijim smjerovima.

Autor je instruktor sportskog penjanja HPS-a, planinarski vodič A, C i D kategorije te predsjednik SPK-a »Durango«.

Nezaboravni dani u snijegu i ledu

Uspomene na alpinistički logor u Savojskim Alpama i Tonija Rosu

Krešimir Milas, Zagreb

U veljači 2010. Komisija za alpinizam HPS-a uputila je poziv za sudjelovanje na zimskom alpinističkom kampu u Chamonixu. Za mene i mog partnera Tonija Rosu ta je zima odlično počela. Već u prosincu penjali smo zaleđene slapove u austrijskoj dolini Maltatal. Bilo je to Tonijevo ledeno krštenje. Njega i Tomislava Kirinca iz AO PDS-a »Velebit« poveo sam u njihov prvi slap, razmjerno lagan, ali zbog dužine atraktivan. Bio je to petstometarski Stranerbach. Već je sutradan Toni vodio svoje prve četvorke u ledu! Bili smo pomalo mokri i promrzli, ali besekrajno sretni. Takvo je penjanje slapova.

Chamonix s
Aiguille du
Midija

Nekoliko tjedana poslije Toni, Hrvoje Jenei i ja zaputili smo se u Logarsku dolinu kako bismo ispenjali Vzhodnu smer u Maloj Rinki. Zbog lošeg smo vremena odustali i prespavali u autu bez vreća za spavanje, a sutradan penjali slap za slapom. Bilo je te zime još nekoliko lednopenjačkih dana koje smo Toni i ja proveli zajedno, a kad smo saznali za poziv Komisije za alpinizam, prijavili smo se za sudjelovanje u zimskom logoru u Chamonixu.

Za koji tjedan sjedili smo u kombiju i vozili se prema Chamonixu. Namjeravali smo otići u Vallée Blanche, tamo postaviti šator i penjati smjerove u blizini. Uz minimum penjačke opreme, ogromne

ruksake napunili smo hranom i gorivom za pet dana kuhanja i topljenja snijega, karimatima, debelim vrećama za spavanje i debelim vestonima te jednim malim šatorom. Turne skije koje će nam poslužiti za pristup smjerovima, pričvršćene za ruksake, činile su ih još većima. Gore, na Vallée Blanche, temperatura je -25°C . Hladnoća u kojoj ćemo provesti dane pomalo me zabrinjavala, ali i veselila kao novo iskustvo. Sve je to alpinizam!

U Chamonixu je ekipa otišla u hostel, a Toni i ja prespavali smo u kombiju. Ujutro, na parkiralištu, skuhamo zobenu kašu s vodom i kakaom te smo nakon informiranja u Kući vodiča krenuli žičarom prema Aiguille du Midi. Odatle smo odskijali u Vallée Blanche i popodne proveli u kopanju rupe za šator, gradnji snježnog zida koji će nas štititi od vjetra, topljenju snijega i kuhanju čaja. Prave zimske radosti!

Bilo je kasno popodne i prekasno da krenemo u smjer istoga dana. S mrakom

U grebenu
Cosmique

KREŠIMIR MILAS

KREŠIMIR MILAS

Kombinirano penjanje

i hladnoćom došla je i nezgodna spoznaja da je šator premalen za nas dvojicu i naše stvari, a ni kuhanje u njemu nije bilo moguće. Ležao sam u šatoru, pokušavao biti što više zatvoren u vreći i jednom rukom miješao špagete koji su se krčkali na kuhalu kraj šatora. Noć je prošla prilično loše i sporo. Jak vjetar tresao je šator, a termometar u šatoru nije »išao« iznad -20°C . Nije bilo ni govora o izlasku iz šatora pa nas je mokrenje u bocu u poluležećem položaju dodatno namučilo.

Jutro nas je dočekalo tmurno i maglovito. Rekli smo da se jutro osjeća otprilike kao i mi. Vidljivost od 15 metara nije dopuštala penjanje pa smo se otišli prošetati okolicom i otkrili da je stara meteorološka stanica otključana, suprotno svim obavijestima koje smo dobili. No, taman što smo srušili šator i premjestili sve stvari u svoje novo sklonište, vrijeme se popravilo. Već je bilo kasno, ali ipak smo se uputili na greben Cosmique, u kombinirani smjer koji izlazi tik ispod vrha Aiguille du Midi.

Osrednje teškim smjerom popeli smo se razmjerno brzo i u sumrak stigli do vrata tunela koji vodi na drugu stranu brda. Slijedio je šok: vrata su zaključana!

U hladnoj noći, pod svjetlom naglavnih svjetiljki, nastavili smo se penjati u nadi da to nisu prava vrata i da ćemo naići na ona koja tražimo, ali to se nije dogodilo. Nakon nekoliko noćnih rastežaja stajali smo na vrhu Midijs. Mobitelom smo nazvali operatera lifta koji vozi na vrh, a on nas je uputio točno u tunel u kojem smo trebali završiti. Tvrdio je da vrata nisu zaključana i pretpostavio da su se zaledila. Izmolili smo malo vode, zahvalili se i za sat vremena bili u svojoj meteorološkoj stanici.

Tu smo noć lijepo spavali. Bili smo umorni, ali bilo je i nekoliko stupnjeva toplije. Valjda smo se pomalo i navikli na oštru, visinsku zimu. Drugi dan krenuli smo penjati Chere Couloir u Mont Blanc du Taculu. Kratak pristup odradili smo na skijama, a ispod smjera dočekao nas je špalir kao na šalteru u pošti. Mogli smo to i očekivati! Ipak, posrijedi je jedan od najpopularnijih smjerova na toj visoravni. Dok smo čekali svoj red netko je upitao: »A sta Hrvata?« Iza nas, također u redu za Chere, bila su dva Slovenca. Počeli smo razgovarati o svemu i svačemu, a najviše, naravno, o penjanju.

Iznad nas, lijevo od Chere, dizalo se strmo snježno polje okruženo stijenama. Znali smo da tuda vodi neki smjer, ali nismo mu znali težinu jer smo vodiče ostavili u meteorološkoj stanici da bi nam ruksaci bili što lakši. Brzo smo zbrojili svu opremu i zaključili da je dovoljna za silazak čak i ako nam pri kraju stijene postane preteško.

Premda smo raspolagali samo trima lednim vijcima, popeli smo sedam punih i prekrasnih rastežaja po strmom firnu isprekidanom ponekim metrom kombiniranog penjanja. Rekli smo u sebi da nismo penjači koji hrabrost nose u ruksaku! Na kraju teškog terena odlučili smo se za absajl niza smjer. Sidrišta za spust uredili su prijašnji penjači. Našim je Slovencima već na prvom absajlu pri izvlačenju zapelo uže. Budući da je već padala noć, a s njom i temperatura, pitali su mogu li nastaviti

s nama koristeći se našom užadi. Naša termosica čaja bila je prazna već na vrhu smjera. Viseća sidrišta u ledu, temperatura od -28°C i četiri penjača na dva užeta pošteno su odužila silaz. Dobro je bilo što sam u mraku nacicljao absajl preko abalakova točno iznad naših skija koje smo ostavili u podnožju stijene i tako nam svima uštedio moguće noćno bauljanje po strmom ledu. Bacili smo se preko rubne pukotine i posljednjim snagama odskijali do stanice.

Kuhalo je šuštal dugo u noć dok otopljenim snijegom nismo uspjeli nadoknaditi svu izgubljenu tekućinu. Zbog umora nismo mnogo razgovarali niti razmjenjivali dojmove. Hladnu meteorološku stanicu ispunilo je monotono hukanje vatre iz kuhala koje kao da je govorilo: »Strpljenja, sada će sve biti u redu, topli čaj dolazi!« Zvuk kuhala nerijetko je za alpinista jedan od ljepših zvukova. Naši novi prijatelji iz Slovenije odlučili su sutradan otići po svoje uže koje je ostalo u stijeni.

Toni Roso na noćnom absajlu

Ujutro nas je dočekalo neugodno iznenađenje: Toni nije osjećao prste na obje noge, a ja na lijevoj. Dug absajl, dugotrajno nepomično stajanje na jednoj nozi na uklesanom nožištu u ledu, viseća sidrišta i niska temperatura uzeli su svoj danak. Za nas je penjanje bilo završeno. Posudili smo užad Slovincima i odlučili pričekati da se vrate iz smjera, a zatim ćemo prema Chamonixu. Dan smo kratili skupim pivom u skloništu Cosmique. Pivo po cijeni od 7 € i spavanje po 40 € bilo je mnogo više od onoga na što smo navikli. Ipak, kad bi si neki siromašni penjač to uspio priuštiti, mogao bi se brzo oporaviti od penjanja na hladnoći i visini te drugi dan nastaviti bez poteškoća. U Chamonixu je debeo novčanik glavni dio opreme!

U međuvremenu se pojavila neka žena koja nas je potjerala iz meteorološke stanice i rekla da je tu zabranjeno spavanje. Uputila nas je na kućicu na vrhu stijene ispod doma Cosmique. Tijesna kućica bila je puna snijega (mjestimice žutog), a pristup do nje toliko eksponiran da smo se morali vezati.

Naši slovenski prijatelji vratili su se iz stijene kasno navečer. Rekli su da ih je naćeo umor, a i da nadmorska visina radi svoje. Podijelili smo s njima ostatak hrane. Uzeli su hrane za dva dana, a ostali četiri. Bogatstvo je imati priliku dijeliti!

KREŠIMIR MILAS

Bivak na vrhu stijene

Decilitar domaće travarice koji smo podijelili odlično je prijao nakon tjestenine s maslinovim uljem obitelji Roso, bijelim lukom i parmezanom! Mediteranska kuhinja u Francuskoj na 4000 metara. Ma tko to *more platit*?

Ujutro su momci krenuli skijama nizbrdo, a Toni i ja na žičaru prema Chamonixu. Putem smo smišljali što ćemo sve raditi u dolini. Planovi su uključivali uglavnom spavanje, kupanje i jelo. Prilično nas je umorilo tih nekoliko dana.

Tek što smo izašli iz žičare susreli smo se sa svojim suputnicima iz kombija. Davor iz Istre i Elvin iz Rijeke, naši vrhunski alpinisti i prijatelji, također su se upravo spustili s planine. Sjedili smo tako na klupici, samo u dugim gaćama, okruženi hrpom opreme, razmjenjivali dojmove, a nekoliko azijskih turistkinja pitalo je smiju li se slikati s nama. Smijali smo se i, naravno, dopustili im. Smijeh, prijatelji i zafrkancija, sve je to alpinizam! Onako u šali rekao sam Toniju: »E, sad da nam noge ne trnu, odmorili bismo se nekoliko dana i natrag gore!« Toni je gledao prema Mont Blancu i samo kimnuo glavom. Bio je srcem u planinama i s planinama u srcu.

U unutrašnjosti bivka

Miš, medo i markacisti

Bernarda Huzjak, Zagreb

Velebit je poseban u proljeće, a mi smo ga, uređujući svoj dio Premužićeve staze, doživjeli u najljepšem svjetlu. Na putu preko Jelovca do Oltara srna nam je, elegantno prelazeći cestu, zaželjela dobrodošlicu. Fotografirali smo se ispred doma, pomazili kozliće, počastili se kolačem, a Niko Marković i supruga zabavili su nas pričom o medvjedima koji posjećuju njihov vrt i pojedu im mrkvu. Medvjedi dolaze, ali ih ne vide često.

Na Zavižanu smo uprtili stvari i alat – škare, pilu, sjekiru, boje i kistove – te krenuli prema Rossijevom skloništu da rezerviramo smještaj. Tamo nas dočekuju pas Bart, naložena vatra i petero srdačnih mladih planinara. Taman je preostalo mjesta za nas četvero. Ručali smo u ugodnom okružju, a onda krenuli na posao. Zato smo i došli! Staza nije zapuštena, ali ipak treba mnogo raditi da bi se spriječilo njezino zarastanje i propadanje. U žaru akcije počeli smo se otimati za alat. Toliko smo se zanjeli radeći da nismo ni primijetili spuštanje sumraka.

Obnovili smo vatru, skuhalo juhu za večeru, a čaj i žgance za doručak. Težake treba dobro hraniti, a naš Mirko tvrdi da su žganci s punomasnim mlijekom i malo meda preko toga upravo hrana za ovakve »trudbenike« kakvi smo mi. Bart nam je spavao pod nogama i čuvao nas od puhova. Tu noć nismo izlazili na zahod da Bartu ne remetimo san.

Sutradan je osvanulo predivno planinsko jutro. Brana, Bartov nas vlasnik, uz »Dobro jutro!«, pita: »Vi ste nama noćas malo 'pilili', a mi vama?« Što odgovoriti? »Ne, niste«, rekla sam, i pozorno promatrala Bartovu reakciju.

Nakon doručka odšetali smo na Crikvenu, umili se u kamenici na vrhu i čista obraza opet prionuli poslu. Ponovno smo se otimali za alat i zaključili da treba nabaviti još škara.

Nedjelja je i staza je zaista prometna. Jedna nam se skupina planinara pohvalila da su članovi HPD-a »Pliva«. »I mi smo«, rekosmo. Tako smo se upoznali. Put je konačno uređen pa smo uzeli slobodno popodne i uspjeli se na Gromovaču. S tih 1675 metara

dugo smo gledali ljepote velebitskog masiva. Znao je Premužić zašto baš ovuda gradi stazu!

Rad jača tijelo i čeliči duh. Vratili smo se do auta i još puni elana odjurili na Zavižanski Pivčevac. Ovaj put na 1676 m. Dodatan nam je bio užitak sjuriti se niza snijegom pokrivenu padinu.

Uvjereni da su sva uzbuđenja iza nas zavalismo se u sjedala automobila. No, čim smo ušli u šumu Jelovac naišli smo na dugodlaku plišanu lopticu, preslatke njuškice i malih okruglih ušiju, koja se »kotrljala« nekoliko metara ispred nas. Zar je ovo pravi medo iz priče? Poigrali bismo se s njim, ali sigurno ga budno čuva njegova mama. Zato vozimo dalje i govorimo u isti glas dok cestu pretrčava, kao svaka druga opasna zvjerka, jedan miš. Medo i miš! Kakav kontrast!

Vožnja zavojitom šumskom cestom sama je po sebi uzbudljiva, a posebno kada smo ugledali kako ispred nas »vozi« jedan odrasli medo, propisno, s desne strane. Trčao je i trčao, pa kad mu je dojadilo utrkivati se s nama, skrenuo je u šumu, zastao, okrenuo se i pozorno nas pratio pogledom iz pristojne udaljenosti. »Toliko pustih godina planinarimo, a dosad nismo sreli medvjeda! A danas odmah dva!« oduševiše se moji suputnici. »I miša!« dodala sam.

Markiranje i uređivanje planinarskih putova nije zamoran fizički posao, već niz uzbuđenja kojih ćete se dugo sjećati i zato vas pozivamo da nam se pridružite u budućim markacističkim akcijama.

Glavni odbor HPS-a

Zapisnik sjednice Glavnog odbora HPS-a održane 22. veljače 2014.

Nazočni članovi Glavnog odbora: H. Kraljević (predsjednik HPS-a), T. Čanić (dopredsjednik HPS-a), V. Novak, M. Čubrilo, G. Gabrić, M. Glagolić, I. Hapač, B. Margitić, J. Mijailović, V. Tisaj, T. Zrinski (članovi Izvršnog odbora), V. Sor (član IO-a i pročelnik Komisije za školovanje) i O. Tosenberger (član IO-a i predstavnik Slavnskog planinarskog saveza), T. Pavlin, A. Marović, K. Milas, D. Basara, A. Čaplar, D. Klasnić, V. Horvat, K. Bartaković, B. Aleraj, T. Boban, M. Mesić, G. Škugor (pročelnici ili zamjenici pročelnika u komisijama za planinarske putove, sportsko penjanje, alpinizam, speleologiju, promidžbu i izdavaštvo, vodiče, priznanja, gospodarstvo, povijest planinarstva, planinarsko skijanje, suradnju s upravama zaštićenih planinskih područja te kadrovsku, statutarnu i normativnu djelatnost), D. Berljak (Hrvatska gorska služba spašavanja), F. Balić (PS Splitsko-dalmatinske županije), M. Grubanović (Planinarski savez Zagreba), I. Nađ (PS Vukovarsko-srijemske županije), G. Crnković (PS Ličko-senjske županije), I. Pernar (PS Karlovačke županije), M. Perković (PS Dubrovačko-neretvanske županije), J. Čoklica (PS Varaždinske županije) i B. Ladišić (PS Krapinsko-zagorske županije); ukupno 34 člana Glavnog odbora HPS-a.

Nakon otvaranja sjednice predsjednik HPS-a Hrvoje Kraljević pozvao je članove Glavnog odbora da se minutom šutnje sjetu svih umrlih planinara od prošle sjednice do danas.

Predsjednik HPS-a predložio je u pozivu na sjednicu poslani dnevni red sjednice od 14 točaka koji je jednoglasno prihvaćen.

Uz poziv na sjednicu svim članovima GO-a poslani su pisani materijali kao privitci za točke 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 11 i 12 dnevnog reda.

Jednoglasno je prihvaćen prijedlog sastava Verifikacijske komisije (J. Mijailović, D. Berljak, A. Čaplar), zapisničara (T. Boban) i ovjervitelja zapisnika (H. Kraljević i I. Hapač).

1. Verifikacija članova Glavnog odbora prema članku 26. Statuta HPS-a. Prema predanim evidencijskim listićima Verifikacijska komisija ustanovila je da je na sjednici nazočno 34 od ukupno 39 članova Glavnog odbora HPS-a. Potreban kvorum je najmanje 20 nazočnih i postoji, a za donošenje pravovaljanih odluka potrebno je 18 istih glasova. Izvještaj Verifikacijske komisije jednoglasno je prihvaćen.

2. Donošenje Poslovnika o radu Glavnog odbora HPS-a. Poslovnik o radu Glavnog odbora HPS-a bez rasprave prihvaćen je jednoglasno.

3. Imenovanje pročelnika i zamjenika pročelnika komisija HPS-a. V. Novak, predsjednik

Izvršnog odbora HPS-a temeljem odluke tog tijela od 3. veljače 2014. predložio je Glavnom odboru HPS-a imenovanje pročelnika komisija HPS-a i njihovih zamjenika. Osim toga, predložio je Glavnom odboru da ovlasti Izvršni odbor HPS-a za imenovanja zamjenika pročelnika Komisije za suradnju s upravama zaštićenih planinarskih područja, nakon što navedena komisija na svom sastanku donese odluku o toj dužnosti.

Bez rasprave jednoglasno je prihvaćen taj prijedlog te su imenovani pročelnici i zamjenici (navedeni u zagradama) stručnih i organizacijskih komisija HPS-a: Sportsko penjanje: Anamaria Marović (Siniša Hrestak); Priznanja: Vladimir Horvat (Nikolaj Levičnik); Vodiči: Dorijan Klasnić (Mladen Mužinić); Gospodarstvo: Krešimir Bartaković (Ratko Vujnović); Speleologija: Damir Basara (Dalibor Paar); Planinarsko skijanje: Branko Šeparović (Mario Rodeš); Povijest planinarstva: Borislav Aleraj (Nikola Šoić); Zaštita prirode: Slavko Ferina (Miljenko Habrle); Alpinizam: Krešimir Milas (Mia Vrbanac); Planinarski putovi: Bernarda Huzjak (Ronald Schreiner); Školovanje: Vladimir Sor (Božidar Ladišić); Promidžba i izdavaštvo: Alan Čaplar (Ivan Hapač); Statutarno, normativna i kadrovska: Goran Škugor (Žarko Adamek); Suradnja s upravama zaštićenih planinskih područja: Miro Mesić i Planinarski pohodi, visokogorski usponi i daleka putovanja: Željko Žarak (Tomislav Marković).

Sjednica Glavnog odbora HPS-a 22. veljače 2014. u Domu HPS-a

4. Izvještaj o radu Hrvatskog planinarskog saveza u 2013.

Izvještaj o radu HPS-a objavljen je u »Hrvatskom planinaru« br. 1/2014., a osvrt na neke podatke iz izvještaja iznio je glavni tajnik HPS-a D. Berljak. U prošloj godini zabilježen je daljnji rast registriranih članica Saveza. Ukupno ih je 321, od toga 272 su planinarska društva i klubovi, 13 županijskih i gradskih planinarskih saveza, 12 stanica vodiča te Hrvatska gorska služba spašavanja i njezine 24 stanice. Posebno je istaknut rad na međunarodnom planu, jer će 2013. kada je Hrvatska postala članicom Europske unije, ostati zabilježena kao najvjerojatnije najaktivnija u povijesti HPS-a u tom području djelovanja. Sudjelovalo se u radu Opće skupštine UIAA u Švicarskoj na kojoj je donesena odluka da HPS organizira godišnji sastanak UIAA komisije za ledno penjanje u Starigradu Paklenici krajem travnja ove godine. Na sastanku EU Mountaineering Forum, asocijacije koja ima svrhu biti stalna poveznica s EU parlamentom u tročlani Izvršni odbor tog tijela izabran je i predstavnik našeg Saveza. Na regionalnom sastanku ERA (Europske federacije pješačkih putova) u Portorožu i Trstu dogovoreni su nosi-

telji otvaranja puta E-12 kroz ovaj dio Europe. U Litochoronu (Grčka) sudjelovali smo na proljetnom sastanku, a u Bavšici (Slovenija) na jesenskom zasjedanju BMU-a (Balkanske planinarske unije). Osim primanja Hrvatskog planinarskog saveza u punopravno članstvo BMU-a (dosad smo bili promatrači), dogovorene su teme sljedećeg sastanka čiji će domaćin biti HPS, a održat će se krajem svibnja 2014. na Mljetu. U Vršcu (Srbija) održana je skupština ERA na kojem su predstavnici HPS-a prezentirali projekte E-putova 12 i 6 kroz Hrvatsku, a HPS je primljen u punopravno članstvo te federacije. U Bolu na Braču održana je godišnja svjetska konferencija gorskih službi spašavanja (IKAR-CISA) čiji je domaćin bila Hrvatska gorska služba spašavanja, članica HPS-a. Početkom studenog u Fojnici (BiH) na Međunarodnom simpoziju »Planinarski objekti u funkciji razvoja turizma« predstavnik HPS-a sudjelovao je s predavanjem o hrvatskim iskustvima u toj tematici. Kontaktiralo se i izravno surađivalo s nekoliko nacionalnih planinarskih saveza, a posebice uspješno s Planinskom zvezom Slovenije. Izvještaj o radu prihvaćen je jednoglasno.

5. Izvještaj o radu komisija HPS-a u 2013. Sve stručne i organizacijske komisije HPS-a dostavile su na vrijeme svoje izvještaje, a u skraćenom obliku objavljeni su u HP 1/2014. Djelatnosti Hrvatskog planinarskog saveza ostvaruju se kroz rad 15 stručnih i organizacijskih komisija HPS-a. U 2013. komisije provele su sedamdesetak programskih stavaka financiranih iz proračuna HPS-a koje su se sastojale od akcija, ekspedicija, pohoda, susreta, škola, tečajeva, seminara, vježbi, predavanja, radionica i natjecanja u ukupnom trajanju od preko 300 dana te se može reći da se tijekom godine gotovo svaki dan obavlja stručni rad naših djelatnosti. Na tim akcijama bilo je uključeno ukupno oko četiri tisuće naših članova. V. Sor je napomenuo da su sve prijavljene planinarske škole verificirane od strane Komisije za školovanje. A. Čaplar je izvijestio kako je porastao broj obavijesti koje članice Saveza i komisije prenose putem weba i časopisa »Hrvatski planinar«, što je pokazatelj dobre komunikacije. V. Novak je dodao da je rad većine komisija izuzetno kvalitetan te zahvalio na suradnji s Izvršnim odborom HPS-a. Izvještaji stručnih i organizacijskih komisija HPS-a za 2013. prihvaćeni su jednoglasno.

6. Izvještaj županijskih planinarskih saveza i Planinarskog saveza Zagreba o radu u 2013.

U pisanom obliku izvještaje su dostavili: Istarski planinarski savez, Slavonski planinarski savez, Planinarski savez Zagreba, PS Karlovačke županije, PS Vukovarsko-srijemske županije, PS Splitsko-dalmatinske županije, PS Varaždinske županije, PS Krapinsko-zagorske, PS Ličko-senjske županije i PS Dubrovačko-neretvanske županije, a neki od nazočnih predstavnika tih saveza i usmeno su ih dopunili. O. Tosenberger iz Slavonskog planinarskog saveza obavijestio je da je SPS imao sudsku tužbu od strane PP Papuk zbog uređenja jednog penjališta. J. Čoklica je izvijestila da PS Varaždinske županije kvalitetno radi i da imaju brojne akcije za razliku od prijašnjih godina. F. Balić (PS Splitsko-dalmatinske županije) govorio je o problemu koordinacije svih dalmatinskih planinarskih društava koje je taj Savez preuzeo na sebe, i dobrih odnose s PS Herceg-Bosne, s kojim surađuje u nizu akcija. I. Nađ iz PS Vukovarsko-srijemske županije predložio je da se u HPO uključe i vrhovi istočnog dijela Hrvatske. D. Berljak skre-

nuo je pozornost na problem da neki županijski savezi nemaju ili ne znaju točan broj članica svojih saveza, a da je prema Zakonu o udrugama potrebno imati stalnu i točnu evidenciju članstva. Predlaže županijskim savezima da uredi svoju evidenciju i dostave HPS-u točan broj svojih registriranih članica, jer prema Statutu HPS-a (Članak 26.) tada imaju pravo na više predstavnika u Glavnom odboru. Jednoglasno su prihvaćeni izvještaji županijskih planinarskih saveza i Planinarskog saveza Zagreba za 2013.

7. Zaključni račun HPS-a za 2013. Članovi Glavnog odbora uz poziv na sjednicu dobili su pregledni izvještaj svih prihoda i rashoda u prošloj godini, a glavni tajnik detaljnije je objasnio sve stavke zaključnog računa HPS-a za 2013. Savez već nekoliko godina kroz najamnine, oglase i nakladničku djelatnost znatno povećava prihode i takvo poslovanje stvara čvrstu financijsku pričuvu kojom se svake godine rješavaju uobičajeni izostanci prihoda početkom godine. Glavni odbor na svojoj sjednici u veljači 2013. donio je proračun HPS-a u kojem je planirani prihod iznosio 2.476.678,86 kn. Prihod je tijekom godine bio ostvaren s iznosom od 2.321.120,93 kn. Razlog nešto manjem prihodu (oko 150.000,00 kn) su pet programskih zahtjeva Hrvatskom olimpijskom odboru koje je u posljednjem tromjesečju HPS kreditirao vlastitim sredstvima, a do 31. 12. 2013. nisu refundirana od strane HOO-a (MZOŠ im nije doznačio sredstva) te izostanak ugovorenih usluga Hrvatskom skijaškom savezu zbog otkazivanja »Snow Queen Trophy« na Sljemenu (nedostatak snijega). Rashodi HPS-a bili su 1.751.146,55 kn i niži su od planiranih zbog niza ušteda (tisak i priprema Hrvatskog planinara, troškovi goriva, poštarina, putni troškovi i reprezentacija). Pozitivni saldo od 569.974,38 kn na kraju godine uzrokovan je i prijenosom ostatka prihoda koji se ostvaruje već niz godina, a koji je uobičajena pričuva za manje prihode u prvom tromjesečju. U sve težim gospodarstvenim uvjetima u Hrvatskoj ta sredstva dugoročno su čvrsto jamstvo nesmetanog poslovanja Saveza i svih djelatnosti. Svi troškovi i primljeni računi u prošloj godini plaćeni su na vrijeme i prema nijednom dobavljaču ne postoje dužnički odnosi HPS-a iz 2013., ali s druge strane postojala su krajem godine znatna dugovanja planinarskih

društava za članski materijal i pretplatu »Hrvatskog planinara«. Zaključni račun Hrvatskog planinarskog saveza za 2013. prihvaćen je jednoglasno.

8. Izvještaj Nadzornog odbora HPS-a za 2013.

U pisanom obliku bio je priložen materijalima uz poziv na sjednicu Glavnog odbora. Na sve sjednice Izvršnog odbora u prošloj godini pozivan je i Nadzorni odbor HPS-a i svojom je nazočnošću izravno pratio rad tog tijela i pravovaljanost donesenih odluka. Obavljen je uvid u ostvarenje programa HPS-a, zakonitosti i primjene općih i organizacijskih akata, Glavnog odbora, Izvršnog odbora i komisija HPS-a, materijalnog i financijskog poslovanja HPS-a te rada stručne službe i Ureda HPS-a. Ocijenjeno je da se sve navedeno obavilo uspješno, zakonski i u skladu sa Statutom HPS-a te prema odlukama tijela Saveza. Međutim, Nadzorni odbor zapazio je da pojedina planinarska društva naručuju nerealne količine članskih markica i u pravilu ih plaćaju s velikim zaostatkom (najčešće tek kada treba naručiti markice za sljedeću godinu, a istovremeno vraćaju velik broj neprodanih markica). Zbog toga može doći do pogrešne procjene stvarnih sredstava u proračunu za stručni rad (u komisijama), a HPS gotovo cijelu godinu kreditira policu osiguranja za članove tih društava te može doći do izostanka pravovremenog ulaza planiranih sredstava za te namjene. Neke od stručnih, a posebno organizacijskih komisija HPS-a na vrijeme ne rješavaju službeni ulaznu i izlaznu e-poštu ili ne koriste službeni e-adresu u dopisivanju, o čemu je Izvršni odbor nekoliko puta skretao pozornost tim komisijama (za školovanje, povijest planinarstva, planinarsko skijanje, suradnja s upravama zaštićenih područja i statutarnu, kadrovsku i normativnu djelatnost). Izvještaj Nadzornog odbora prihvaćen je jednoglasno.

9. Proračun HPS-a i komisija za 2014. Detaljnije ga je objasnio glavni tajnik D. Berljak, i naveo da na osnovu saznanja o mogućim izvorima financiranja i potrebnim troškovima da se ostvari godišnji plan rada i akcija HPS-a za 2014. godinu, Izvršni odbor predlaže proračun uravnoteženih prihoda i rashoda od 2.474.855,38 kn, odnosno u gotovo istim okvirima od onih ostvarenih u 2013. Od članskih markica i iskaznica planira se 600.000,00 kn, a ostale prihode (oko milijun i osamsto tisuća

Rad Glavnog odbora HPS-a

kuna) iz drugih izvora financiranja iznaći će i ostvariti tijela i Ured HPS-a. Posebno je razrađen dio proračuna djelatnosti stručnih i organizacijskih komisija HPS-a. Za 2014. planirano je oko 300 akcija u 70 posebnih stavaka po komisijama. Predviđena sredstva su za te namjene najveća su u dosadašnjim proračunima Saveza i ukupno iznose 535.000,00 kn. Neke od glavnih stavaka su sljedeće: *Planinarski putovi*: dva tečaja za markaciste, radionice za obuku s GPS uređajima, izrada metalnih žigova za vrhove HPO, VPP i VO, izrada Popisnika planinarskih putova, materijal za rad, sastanci (32.800 kn); *Gospodarstvo*: natječaj za obnovu planinarskih objekata, izgradnja planinarskog skloništa na Južnom Velebitu - Piskovita kosica/Ždrilo, interventne akcije (185.000 kn); *Promidžba i izdavaštvo*: Knjiga »Hrvatsko planinarstvo u 1000 slika«, promidžbene aktivnosti povodom 140. obljetnice, kalendar za 2015., ostali tisak (plakati, prospekti), web HPS-a (120.000 kn); *Speleologija*: istraživanja hrvatskog krša (9 logora), seminari, skupovi i publikacije (22.500 kn); *Vodiči*: seminar za vodiče instruktore, oprema za tečajeve, obilazak područja za tečajeve; edukativne-promotivne aktivnosti Potkomisije za VDI, radionica za pročelnike i tajnike stanica vodiča, pohod na Dinaru i sjednica Komisije (22.500 kn); *Zaštita prirode*: tradicionalne akcije tijekom godine, skripte za tečaj zaštite prirode (4.500 kn); *Priznanja*: nabavka plaketa, diploma i značaka (12.000 kn); *Školovanje*: diplome za škole, savezna planinarska škola za mlade (33.000 kn); *Alpinizam*: međunarodne licence ledne reprezentacije,

otvoreno prvenstvo HR – SLO u lednom penjanju, zimski logor na Prenju, British Mountaineering Council (skup penjača), ispiti i seminari za instruktore, ispit za naziv alpinist, logori (Austrija, Slovenija, Biokovo), sastanci i rad komisija (20.000 kn), *Sportsko penjanje*: pripreme reprezentacije, sastanci i rad komisije, ispiti za instruktore EYC u Imstu i Argentièreu i World cup u Kranju (27.000 kn); *Planinarsko skijanje*: prvenstvo Hrvatske u planinarskom skijanju (5.000 kn), *Povijest planinarstva*: uređenje zbirke u Ogulinu, izložba u Slovenskom planinskom muzeju (25.000 kn); *Suradnja s upravama zaštićenih planinarskih područja* (3.000 kn); *Planinarski pohodi, visokogorski usponi i daleka putovanja* (1.000 kn) te pričuva za izvanredne akcije komisija (21.700 kn). Uz ta sredstva Komisiji za alpinizam i Komisiji za sportsko penjanje na raspolaganju je 78.732,00 kn ugovorenih od HOO-a za razna natjecanja u zemlji i inozemstvu. Pročelnici komisija sredstva će koristiti u zadanim financijskim okvirima i namjenski po akcijama koje najavljuju početkom svakog tromjesečja za to razdoblje te programskim zahtjevom s brojem stavke i naziva akcije najkasnije deset dana prije njenog održavanja. Komisije moraju poslati sažete izvještaje o akcijama koje su (su)financirane iz proračuna HPS-a i HOO-a najkasnije 14 dana po njihovom završetku, a za pojedine označene stavke u planu, dužne su napisati i članak o toj akciji u »Hrvatskom planinaru«. Pročelnici komisija obvezni su provjeravati kod svih sudionika planiranih akcija i natjecanja jesu li platili planinarsku članarinu za 2014. godinu. Predloženi proračun komisija od 535.000,00 kn, odnosno ukupni proračun HPS-a u iznosu od 2.474.855,38 kn jednoglasno je prihvaćen.

10. Pravilnik o organiziranju i vođenju izleta, tura i pohoda u HPS-u. Pročelnik Komisije za vodiče D. Klasnić uvodno je pojasnio potrebu donošenja navedenog pravilnika. Načelo da planinarske izlete vode planinarski vodiči zapisano je odavna u članku 48. Statuta HPS-a, ali zadaća je svake krovne nacionalne i strukovne udruge da nakon analize, prikupi i detaljnije zabilježi pravila struke. Tekstom prijedloga pravilnika obuhvaćene su upute koje već dugo imaju primjenu u praksi, ali dosad nisu bile napisane na jednom mjestu. Sve odredbe već su ranije bile sadržane

u zaključcima i odlukama raznih tijela HPS-a, programima i priručnicima za školovanje, u aktima planinarskih društava i drugdje pa pravilnik ne bi donosio neka nova ili drugačija pravila, već podignuo razinu uređenosti i pružio dodatno uporište za zaštitu planinarskih udruga (organizatora) i vodiča HPS-a. Osim toga, takav pravilnik ne sadrži nikakve zabrane niti represivne odredbe, jer je opredjeljenje predlagatelja poticanje i trajno pomaganje osnovnim udrugama da svoje akcije izvode na čim jednostavniji i sigurniji način, a ne ograničavanje ili sankcioniranje udruga i/ili volontera koji vode izlete. Cilj je osim objedinjavanja pravila vodičke struke dati i praktična rješenja za primjenu u obavljanju naše osnovne djelatnosti - izvedbi planinarskih izleta, tura i pohoda. Nacrt pravilnika prošao je kroz dva kruga rasprave na razini stanica vodiča i Komisije za vodiče te je na Komisiji i Zboru vodiča u listopadu 2013. usvojen jednoglasno. Poslan je Izvršnom odboru HPS-a koji je obavio određene izmjene i dopune te ga je prema članku 27. Statuta HPS-a uputio na donošenje Glavnom odboru HPS-a. Uslijedila je konstruktivna rasprava u kojoj je sudjelovala većina članova Glavnog odbora. Osnovno pitanje bilo je kako prevladati situaciju u pojedinim našim planinarskim društvima u kojima izlete vode i planinari s dugogodišnjim iskustvom, a nisu osposobljeni i licencirani u Vodičkoj službi HPS-a i ne smatraju se planinarskim vodičima te tim pravilnikom ne bi bili ovlašteni za vođenje organiziranih planinarskih izleta u planinarskim udrugama članicama HPS-a. U prijedlogu pravilnika navedeno je da njegova primjena stupa na snagu pet godina od dana donošenja i u tom razdoblju planinari koji nisu osposobljeni trebali bi ishoditi potrebnu licencu. Sudionici rasprave predlagali su da to razdoblje bude kraće, odnosno da je dvije ili najviše tri godine. Bilo je i prijedloga da se kraći izleti koji nisu organizacijski i tjelesno složeni izuzmu iz Pravilnika, a i mišljenja da ima planinarskih društava koja nemaju sredstva za financiranje edukacije vodiča. Međutim, svi koji su sudjelovali u raspravi složili su se da pravilnik treba donijeti zbog niza opravdanih razloga. Kako bi se ta materija uredila na najbolji mogući način, a uvažavajući mišljenja i prijedloge iznesene u raspravi na Glavnom odboru, predložen je zaključak za koji su glasala 32 člana Glavnog odbora, a

dva su bila protiv, da Glavni odbor prenosi mandat donošenja Pravilnika na Izvršni odbor HPS-a koji ga nakon dodatnih usuglašavanja treba donijeti u roku od tri mjeseca.

11. Poslovnik Izvršnog odbora HPS-a. Predsjednik IO HPS-a V. Novak objasnio je razloge donošenja novog Poslovnika Izvršnog odbora HPS-a. Umjesto dosadašnjeg naziva »Poslovnik o radu Izvršnog odbora Hrvatskog planinarskog saveza«, predlaže se novi naziv »Poslovnik Izvršnog odbora Hrvatskog planinarskog saveza«, a zbog potrebe žurnih odluka tog tijela uvodi se novi članak 17. koji uređuje održavanje telefonske i elektroničke sjednice te način njezine verifikacije na redovnoj sjednici. Poslovnik Izvršnog odbora HPS-a jednoglasno je prihvaćen.

12. Obilježavanje 140. obljetnice organiziranog hrvatskog planinarstva. Predsjednik IO HPS-a V. Novak, izvijestio je o prijedlogu programa obilježavanja 140. obljetnice hrvatskog planinarstva čije je pokroviteljstvo već prihvatio dr. Ivo Josipović, predsjednik RH. Program se sastoji od 15 posebnih događaja, a detaljnije je objašnjen planirani tijekom središnje proslave 26. travnja ove godine u Ogulinu i na Kleku. Izvijesteno je da će se kroz nekoliko dana plakat te proslave i program obilježavanja obljetnice poslati svim članicama HPS-a. Program obilježavanja 140. obljetnice hrvatskog planinarstva jednoglasno je potvrđen.

13. Ostale odluke iz nadležnosti Glavnog odbora prema članku 27. Statuta HPS-a. Prema članku 27. Statuta HPS-a jednoglasno je donesena sljedeća odluka iz nadležnosti Glavnog odbora: Prema stavki prihvaćenog proračuna HPS-a za 2014. godinu raspisuje se natječaj za izgradnju, obnovu i održavanje planinarskih obje-

kata u 2014. u iznosu od 120.000,00 kn. Uvjeti natječaja poslat će se svim osnovnim planinarskim udrugama u HPS-u s rokom prijave do 30. travnja 2014. Odluku o raspodjeli novčanih sredstava iz natječaja donijet će Izvršni odbor HPS-a na prijedlog Komisije za gospodarstvo. O odluci će biti obavješteni svi sudionici natječaja do 31. svibnja, a objavit će se i u časopisu »Hrvatski planinar«. Novčana sredstva bit će na raspolaganju od 1. lipnja 2014.

Glavni tajnik D. Berljak izvijestio je kako je na sjednici Hrvatskog sabora obavljeno prvo čitanje novog Zakona o udrugama i za očekivati je njegovo donošenje sredinom ove godine. Promjene u tom zakonu prvenstveno se odnose na pravo odlučivanja maloljetnih osoba u skupštinama udruga putem zakonskih zastupnika, o izboru i opozivu likvidatora udruga u slučaju prestanka rada, odnosno pokretanju likvidacijskog postupka, postupcima pred sudom, zabranama djelovanja i sl. Nakon njegovog donošenja u roku od godine dana sve udruge bit će obvezne uskladiti svoje statute s novim zakonom. HPS to će nastojati učiniti prije promjena statuta u našim registriranim članicama, jer će se one u svojim promjenama osim sa Zakonom o udrugama, trebati uskladiti i s odgovarajućim odredbama novog Statuta HPS-a. Budući da Statut HPS-a (članak 68, stavak 3) dopušta da Glavni ili Izvršni odbor HPS-a usklade Statut sa svim novim zakonskim promjenama koje ne mijenjaju osnovnu svrhu, ciljeve i djelatnost HPS-a, jednoglasno je donesena odluka da će se prema toj odredbi nakon donošenja Zakona o udrugama, uskladiti Statut HPS-a sa svim potrebnim promjenama.

14. Pitanja i prijedlozi. Po toj točki nije bilo pitanja i prijedloga.

Sjednica je započela u 11:00, a završila u 14:00 sati.

Izvještaj Verifikacijske komisije i predani evidencijski listići, radni materijal za točke 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 11 i 12 dnevnog reda uz poziv na sjednicu poslan članovima Glavnog odbora, originali izvještaja za točku 4, 5 i 6, priloženi su uz zapisnik sjednice Glavnog odbora.

Zapisnik vodila i napisala: Tihana Boban
Ovjerovitelji: Hrvoje Kraljević i Ivan Hapač

VRH

Kimet (1536 m)

Kimet je najviši biokovski vrh na velikom krševitom prostoru jugoistočno od Sv. Jure. Dominira područjem koje obiluje vrtačama i krševitim grebenima prošaranim mješavinom niske bjelogorične šume, klekovine, naoko travnatim površinama prepunih kamenja, ali i prekrasnog cvijeća. Vršni dio ima oblik istaknutoga grebena s tri izrazitije kamene glavice. Najviša je srednja glavica. Vidik s vrha otkriva zanimljivu perspektivu Biokova, no podbiokovska obala se ne vidi.

Koordinate: N 43° 17' 13.3" E 17° 6' 43.2"

Žig: Metalni žig je na kamenu koji se nalazi ispred natpisa vrha

Prilaz: Ravna vlaška (na biokovskoj cesti) – Kimet 2 h

Jedini markirani pristupni put na Kimet počinje s biokovske ceste kod kamene kućice na Ravnoj vlaški (1229 m) koja služi kao info-punkt Parka prirode Biokovo. Ona je udaljena oko 4 km od prijevoja Staza na cesti Makarska - Vrgorac. Markacije najprije kreću sporednim makadamskim putom, a zatim vijugavo izbijaju na mali prijevoj i nastavljaju s desne strane obilaziti dvije vrtače u kojima je obrađena zemlja. Kad se zaobiđu vrtače, dolazi se na livadicu, nakon koje se treba popeti na sljedeći prijevoj (30' od početka puta), najprije kozjom stazom, a poslije preko stjenovitih polica. S toga se prijevoja otvara vidik prema vrhu, a markacija skreće desno iznad šumovite vrtače da bi uskoro izašla na kamenit greben. Uspón bi u lošim vremenskim uvjetima trebalo izbjegavati jer je teren krševit i teško prohodan.

Zemljovidi Biokovo - Smand (32) i HGSS

Kontrolna točka: HPO

U svakom broju predstavljamo planinarske kuće, obilaznice, vrhove Hrvatske planinarske obilaznice, zanimljive internetske stranice i poneku zanimljivost iz prošlosti

ALAN ČAPLAR

Opatijska planinarska obilaznica

Tip obilaznice:

vezna (kružna)

Otvorena: u ožujku 2014.

Upravlja: PD »Opatija«

Kontrolne točke:

Opatija, Veprinac, Orjak, Majkovac, Zvoncev vrh, Budišinac, Brdo, Brložnik, Orlove stijene, Crkveni vrh, Poklon, Vojak, slap Rečina, Pečnik, Poljane

Kontakt:

pdopatija@yahoo.com
tel. 091 973 0923

Posljednjih su godina planinarska društva iz Opatije i Lovrana, u suradnji s Gradom Opatijom i Javnom ustanovom »Park prirode Učka«, učinila mnogo za popularizaciju planinarstva na Učki. Očišćeni su zarasli putovi koji vode iz opatijskog primorja u zaleđe Učke, obnovljene su markacije, postavljeni su novi pregledni zeleni putokazi (za turiste), klupe za odmor i obavijesne ploče. PD »Opatija« stavio je ponovno u funkciju zaboravljenu pješačku stazu iz središta Opatije do Planinarskog doma »Poklon«, kojim upravlja, a JU »PP Učka« otvorio je nekoliko edukativnih staza.

Za svoj 60. rođendan PD »Opatija« napravio je korak dalje počevši intenzivno raditi na povezivanju jednim putom svih vrhova koji okružuju Opatiju. Tako je nastala Opatijska planinarska obilaznica, koja ima 15 kontrolnih točaka i obuhvaća 10 vrhova u masivu Učke i Čičarije. Obilaznica je osnovana s ciljem da promovira manje poznate vrhove u opatijskom zaleđu, pa među njima ima i onih koji su prvi put markirani. Trasa je duga 45 km, uključuje 15:30 sati hoda, a može se prohodati za dva dana s mogućnošću noćenja u planinarskom domu »Poklon«.

PLANINARSKA KUĆA

Planinarska kuća Mladen Polović (309 m) na Vinici

Planinarska kuća »Mladen Polović« sagrađena je nadomak vrha Vinice, na mjestu odakle se pruža pregledan vidik prema Karlovcu. U prizemlju kuće je blagovaonica i soba dežurnog, a potkrovlje je uređeno kao skupna spavaonica. Nazvana je imenom dugoreškog planinara poginulog u Domovinskom ratu. Pokraj kuće su u hladovini klupe za odmor i nadstrešnica. U lipnju ove godine u Dugoj Resi i na Vinici će biti održani Dani hrvatskih planinara.

INFO

Prilazi: Duga Resa - Vinica 50'

Mrzlo Polje - Vinica 1.15 h

Otvorena: vikendom i po dogovoru

Opskrbljena: pićem i jelom

Mjesta za noćenje: 37

Upravljač: HPD Vinica, Duga Resa

Informacije: Borislav Kranjčević

098/871-051,

Antun Goldašić

099/40-40-743, 098/16-38-464

Kontrolna točka:

Obilaznica Četiri rijeke karlovačke

Planinarska obilaznica Hej-lop

Hrvatska planinarska obilaznica

MILIVOJ FILIPOVIĆ

Šumski plašt Učke

www.hpd-mosor.hr

Najveće splitsko planinarsko društvo prepoznatljivo je po brojnim i vrlo raznovrsnim planinarskim aktivnostima. Web HPD-a »Mosor« uspješno prati sve društvene aktivnosti, a osim toga nudi kvalitetno priređene praktične informacije za planinarenje po Mosoru te zanimljivosti iz bogate prošlosti društva. »Mosorov« web na ujednačen način predstavlja sve sekcije, a posebno mjesto među sadržajima imaju tekstovi i slike o planinarskom školovanju, najave izleta i fotogalerije. Dobro uređenim sadržajem »Mosor« pruža primjer kako planinarstvo predstaviti na webu.

www.hpd-mosor.hr

IZ PLANINARSKÉ PROŠLOSTI

Prva tri predsjednika HPD-a – učenjaci

U radu Hrvatskoga planinarskog društva znatnu su ulogu odigrali njegovi predsjednici. Skupštine su nastojale izabrati takve osobe koje će svojim ugledom jamčiti ugled društvu. U 19. stoljeću to su bili ugledni znanstvenici, zatim predstavnici plemićke elite, a nakon Prvog svj. rata političari i javni radnici. Valja priznati da su svi oni nastojali opravdati poklonjeno povjerenje i da su požrtvovno radili za dobrobit društva. Na čelu HPD-a prodefiliralo je u njegovoj povijesti devet predsjednika, od kojih su prva trojica bili istaknuti znanstvenici. Prilika je da ih ovdje spomenemo, uz kratke biografske bilješke.

Dr. Josip Schlosser Klekovski (1875-6) izabran je za prvog predsjednika ne samo kao ugledna ličnost društvenog života (bio je praliječnik Kraljevine Hrvatske i Slavonije), nego i kao afirmirani istraživač hrvatskih planina (botaničar i entomolog). Predsjednik je bio samo prvu godinu. Schlosserovim imenom nazvan je planinarski dom na Risnjaku. Schlosserov sin Levin bio je desetak godina tajnik HPD-a i pokazao se vrlo agilnim.

Josip Torbar (1876-8. i 1883-93), po struci fizičar i matematičar, po zanimanju gimnazijski profesor i svećenik, veoma je zaslužan za populariziranje prirodnih znanosti. I on je bio ugledna ličnost, akademik i predsjednik Akademije. Za predsjednika HPD-a je biran dva puta. Planinarstvom se počeo baviti desetak godina prije osnutka Hrvatskoga planinarskog društva. Godine 1865. objavio je iskustva s uspona na Klek i Plješivcu pod naslovom »Uzlaz na planine«. Za njegova je mandata podignuta željezna piramida na Sljemenu, koja se danas nalazi na Japetiću, najvišem vrhu Samoborskog gorja.

Ljudevit Vukotinić (1878-83) bio je književnik, znanstvenik, pravnik, političar i istaknuti ilirac. I on je bio ugledna ličnost, akademik, predsjednik Akademije i svestrani stručnjak (»hrvatski enciklopedist«). Uz to je bio i planinarski pisac (programatski članak Zadaća i svrha planinskoga društva, 1884). Znatno je pridonio svojom agilnošću afirmaciji planinarstva u početnom razdoblju.

prof. dr. Željko Poljak

Vremeplov

3. 4. 2000. umro Nikola

Aleksić, dopredsjednik i dugogodišnji profesionalni tajnik Saveza

6. 4. 1853. rođen Dragutin Hirc, prvi urednik Hrvatskog planinara

6. 4. 1981. u Zagrebu podijeljene diplome Fakulteta za fizičku kulturu prvoj generaciji hrvatskih instruktora planinarskih specijalnosti

9. 4. 1927. prva smrtna planinarska nesreća u Hrvatskoj – Etelka Hagenreiter na Klečicama

13. 4. 1991. na Skupštini je PSH preimenovan u Hrvatski planinarski savez, a časopisu Naše planine vraćeno staro ime Hrvatski planinar

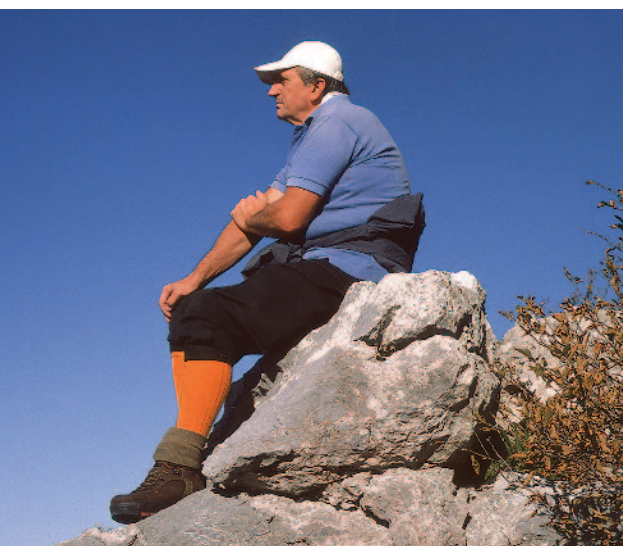
14. 4. 1874. susret J. Frischaufa s B. Budisavljevićem i V. Mažuranićem u Ogulinu na kojem je potaknuto osnivanje prve hrvatske planinarske udruge

23. 4. 1966. u domu »Grafičar« na Sljemenu podijeljene prve značke »Vodič PSH«

Nenad Vadić (1936. - 2014.)

U Varaždinskim Toplicama 17. veljače iznenada je preminuo dr. med. Nenad Vadić, dugogodišnji član i jedan od osnivača PD-a »Novi Zagreb«. Rođen je 22. srpnja 1936. u Donjoj Pušći podno Marijagoričkog pobra kao četvrto dijete u učiteljskoj obitelji. Nakon Donje Pušće, roditelji zbog službe sele podno Papuka u selo Kaptol kod Velike, a nakon toga u Brodsko Vinogorje na obronke Dilja. Djetinjstvo provedeno s prirodom potaknulo ga je da već rano pokaže ljubav prema prirodi, biljkama i ljudima. U Slavonskom Brodu završava gimnaziju, a u Zagrebu Medicinski fakultet. Rano pokazuje zanimanje za planinarstvo i učlanjuje se u PD »Željezničar«, gdje godinama u društvu sa svojim dobrim prijateljem, na žalost prerano preminulim, Krešimirom Ormancem, posjećuje mnoge planine bivše Jugoslavije. U svoje planinarske ture uključuje i bližu i dalju obitelj, pridonijevši i njihovom planinarskom i životnom određenju – ljubavi prema prirodi i ljudima.

Mnogi stanovnici Novog Zagreba poznavali su ga kao liječnika obiteljske medicine ambulante u Utrinama, iznad svega vrsnog dijagnostičara. Mnogo je i onih koji su ga znali po planinarskoj djelatnosti. Osjećao je potrebu da se u Novom Zagrebu osnuje planinarsko društvo koje će kroz planinarske šetnje i ture po Hrvatskoj i dalje promovirati ljubav prema prirodi i pripomoći fizičkom i duhovnom zdravlju stanovnika novozagrebačkih »spavaonica«. Zato je 1980. bio među osnivačima PD-a »Novi Zagreb«, a godinama i njegova »duša«. Zašto? Zato jer je njegovao jedan specifičan

način planinarenja – način koji pomalo odumire, romantičarski način planinarenja, kojemu cilj nije samo dostići neki vrh, nego upoznati kraj ili planinu, starosjedioce, način njihova života, povijest toga kraja ili planine, prirodoslovne značajke ne koristeći se pritom samo »golom« markacijom, nego i tragovima starih pastirskih staza i nekadašnjih širokih putova. Posebice se zanimao za floru područja koje je posjećivao.

Važan dio planinarske aktivnosti Nenada Vadića bila je planinarska književnost. Osnivač je glasila »Izvor« PD-a »Novi Zagreb« koje je izlazilo povremeno, a izdano je stotinjak brojeva. U njemu je objavio mnoštvo osvrta na planinarske izlete, promovirao svoj pogled na planinarenje i, uopće, stav prema životu i prirodi. Mnoge članove društva svojim je tekstovima naveo na pisanje u »Izvoru«, a neki su tekstove objavili i u »Hrvatskom planinaru«. Sam je napisao petnaestak članaka za »Hrvatski planinar« u kojima se pretežito bavio Velebitom, posebice srednjim i, njemu omiljenim,

Dabarskim kukovima (članci – *Biserje se rasulo planinom*, Naše planine 1987; *Stazom radosti kroz Dabarske kukove*, Naše planine, 1990; *Budakova brda*, Hrvatski planinar, 1987 i *Žuti i Vranji kuk*, Hrvatski planinar, 2008). Članci su mu bili napisani vrlo »pitko« i koncizno, s intimnim oduševljenjem. Informacije o nekom području ili planini iznesene su na osebujan način, kroz razmišljanja o planinarstvu općenito i romantičnom načinu planinarenja: »*Tamo negdje na sredini silne trupine Velebita skupilo se na malom prostoru takvo obilje ljepote kakvih nema više niti na Velebitu, a kamoli gdje drugdje. Rascvjetani vijenac bijelih kukova, koji upravo plaše svojom divljom ljepotom, čudesni Dabri, ravno Oštarijsko polje s izuzetnim vidikovcima po rubu, lirska lijepa Sladovača, silno Ljubičko brdo i još mnogo toga, svako za sebe, a još više u estetskom zajedništvu kontrasta, pružaju namjerniku koji znade tražiti i osjetiti ljepotu nepopravljiva zadovoljstva.*«

Kao vodič Nenad je bio vrlo pažljiv, vrstan planer, često neobičnih ideja kako obići neko područje ili planinu, uvijek dobro pripremljen i spreman svoje veliko znanje pružiti na pladnju sudionicima izleta ili svakome putniku namjerniku koji bi bio zainteresiran poslušati ga. Posjedovao je jednu osobinu, danas, na žalost, sve rjeđu u ljudi općenito – u interesu pojedinca ili grupe znao je kada nešto ne treba forsirati – da bi se svi sudionici izleta zdravi i čitavi, prepuni dojmova vratili svojim kućama. Njegova misao vodilja je bila – nije cilj u planini pod svaku cijenu osvojiti neki vrh. Pametan je onaj koji za loša vremena, u nedostatku kondicije ili pak pojave straha od visine nekoga od sudionika odustane od zacrtanog plana i učini sve sretnima i zadovoljnim. Bez obzira radilo li se o jednodnevnom, dvodnevnom izletu ili višednevnoj planinarskoj turi njegova vas je ruka sigurno vodila kroz krajeve koji

su vas nakon završenoga izleta oplemenili kao osobu i nagradili znanjem.

Posebno poglavlje planinarskog djelovanja Nenada Vadića bila je planinarska fotografija. Njegovi dijapozitivi i projekcije, vizure planinskih krajeva, igra neba i oblaka, prikazi neobičnih stijena promatrače su navodili na posjet krajevima i planinama koje bi tako upoznali. Imao je izvrsno oko za detalj i za cjelinu. I naša serija planinarskih razglednica bila je u cijelosti njegovo djelo. Njegove fotografije na neki su način povijesna dokumentacija, kronologija izleta PD-a »Novi Zagreb« od osnutka 1980. godine pa sve do početka ove, 2014. Iza njega su ostale fotografije mnogih nacionalnih parkova, parkova prirode, planina i prirodnih ljepota Hrvatske, od Slavonije preko Hrvatskog zagorja, Medvednice, Žumberka i Samoborskog gorja, pa preko Gorskog kotara, Učke, Čićarije i Velebita do Mosora, Biokova i Sniježnice; mnogih slovenskih planina od Nanosa preko Julijskih planina i Karavanki do Kamniških planina i Zasavja. Posjetio je i Kozaru, Konjuh, Jahorinu, Zelengoru, Visočicu, Treskavicu, Bjelašnicu, Maglić, Volujak, Prenj, Čabulju, Čvrstnicu, Šator, Osječenicu, dinarske vrhove i Kamešnicu na granici s Hrvatskom i druge planine Bosne i Hercegovine, planine Srbije od Fruške gore preko Zlatibora do Suve planine, crnogorske planine – Durmitor, Prokletije, Komove, Bjelasicu, Lovćen; Galičicu, Jakupicu, Korab, Vodno, Babu i Šar planinu u Makedoniji i mnoge druge, a nisu mu bili strani ni obronci austrijskih i talijanskih Alpi.

Iza Nenada Vadića ostaje velika praznina, teško ispunjiva – mogao nam je još mnogo pripomoći svojim znanjem i savjetima! I zato Neno, veliko ti hvala za sve – kao izvrstan planinar, pisac i fotograf ostat ćeš u sjećanju planinarske organizacije, naročito članova PD-a »Novi Zagreb«.

PD »Novi Zagreb«

NENAD VADIĆ

Priječenje masiva Fitz Roy

Poznati američki alpinisti Tommy Caldwell i Alex Honnold nedavno su savladali jedan od zadnjih patagonijskih, ako ne i svjetskih, alpinističkih problema. Radi se o takozvanoj »majci svih priječenja«, usponu preko grebena masiva Cerro Fitz Roy.

Smjer prolazi preko vrhova Aguja Guillaumet, Aguja Mermoz, Cerro Fitz Roy, Aguja Poincenot, Aguja Rafael Juárez, Aguja Saint-Exupéry i Aguja de l'S. Ukupna dužina grebena je pet kilometara. Na tom putu treba savladati gotovo 4000 metara okomitih stijena, u kojima ima više detalja ocjene do 7a i C1 (ocjena za »clean« tehničko penjanje) u stijeni, i 65° u ledu i snijegu.

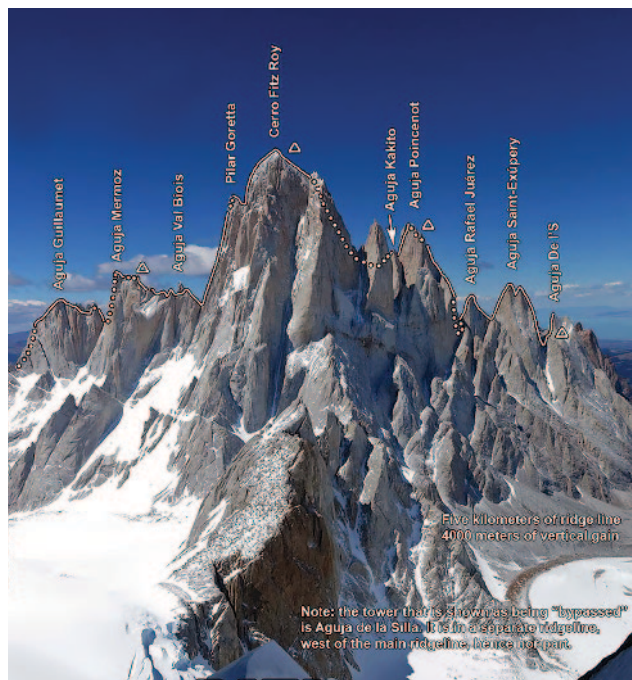
Spomenuti dvojac većinu smjera je penjao simultano, što im je omogućilo brzo kretanje u stijeni. Krenuli su 12. veljače u 9:45, po smjeru Brenner-Moschioni, a u 12:15 bili su na vrhu Aguja Guillaumet. Nastavili su prema jugu preko Cresta Sur prema Aguja Mermoz, kamo su stigli u 17:00 h. Nakon još četiri sata penjanja odlučili su se bivakirati na grebenu koji vodi prema Aguja Val Biois.

Sljedeći dan započeli su se penjati u 8:30 i preko Aguja Val Biois i Pilar Goretta došli pod stijenju Fitz Roya. U vršnom dijelu stijene naišli su na loše uvjete u snijegu, što ih je usporilo tako da su na vrhu bili tek u 2:30 ujutro, gdje su ponovno bivakirali.

Tijekom još dva dana brzog penjanja i spuštanja došli su grebenom do zadnjeg tornja u skupini Aguja de l'S. Zbog brojnih spustova s tornjeva i izrade potrebnih sidrišta, uže su ukupno skratili na 38 m, što ih je, zbog velikog broja potrebnih spustova, dodatno usporilo.

Tommy Caldwell i Alex Honnold

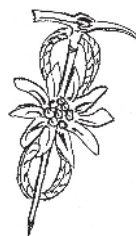
Prikaz Fitz Roy masiva i smjera priječenja

Konačno, 16. veljače spustili su se na ledenjak u 10 sati ujutro i time završili planirano priječenje.

Zanimljiv je izbor opreme koji im je omogućio brzo kretanje po takvom terenu: dva ruksaka od 25 i 35 litara, jedna vreća za spavanje, mali šator, kuhalo i tri kartuše, jedan cepin, dva para aluminijskih dereza, jedan ledni vijak, 13 »frendova«, dva kompleta zaglavaka, penjačko uže (9,8 mm, 60 m), pomoćno uže (80 m, 6 mm), tri mini penjalice, 6 kompleta i 14 gurtne. Od obuće, koristili su pristupne cipele u kojima su popeli većinu smjera, a najteže dijelove su penjali u penjaćicama.

Ovaj uspon je zbog izbora opreme i brzine penjanja pravi primjer modernog, tzv. »light and fast« pristupa alpinizmu, koji se oslanja više na iskustvo te fizičku i psihičku spremu alpinista. Iako odlazimo u planine uživati, u alpinizmu ponekad brzina jamči sigurnost, a ponekad i jedini način da se neki uspon izvede.

Krešimir Milas

Održan 44. planinarski pohod »Stazama Gupčevih puntara«

Planinarsko društvo »Stubičan« i ove je godine, 8. veljače, uspješno organiziralo Planinarski pohod »Stazama Gupčevih puntara«. Uključivši se svojom aktivnošću u projekt Turističke zajednice Donja Stubica i Družbe vitezova zlatnog kaleža, planinari su pridobili promociji svoga kraja kao turističke destinacije, naravno, gledane planinarskim okom. Okupljene su planinare na startu pohoda pozdravili gradonačelnik Donje Stubice Juraj Srebačić i dopredsjednik PD-a »Stubičan« Hrvoje Dolenec.

Sudionici pohoda ocijenili su atraktivnom i zanimljivom kružnu stazu koja počinje u središtu Donje Stubice i vodi padinama okolnih bregova do Muzeja seljačkih buna, Gupčeve lipe u Gornjoj Stubici i rodne kuće Matije Gupca u Hižakovcu pa natrag do mjesta uprizorenja velike bitke koje su na imanju »Majsecov mlin« u Donjoj Stubici pripremili članovi Družbe vitezova zlatnog kaleža sa svojim suradnicima i gostima. Staza nije prezahtjevna, no obilne kiše i blato na nekim dionicima malo su otežali njeno svladavanje. Da bi se sve poteškoće što prije zaboravile, pobrinuli su se domaćini, članovi PD-a »Stubičan«, koji su na nekoliko mjesta pripremili okrepne stanice, gdje su se nudile već pomalo zaboravljene delicije: kruh premazan domaćim pekmezom ili mašću, čaj i kuhano domaće vino.

Ove se godine okupilo 107 planinara iz planinarskih društava HPD »MIV« Varaždin, HPD »Zagreb-Matica«, PEU »Avantura« Zagreb, HPD »Željezničar« Zagreb, PD »Vrapče« Zagreb, PD »Runolist« Oroszlavje, PD »Medveščak« Zagreb, HPD »Kapela« Zagreb i, naravno, PD »Stubičan« Donja Stubica.

Poruka za kraj: vidimo se dogodine u isto vrijeme na istom mjestu!

Ines Krušelj-Vidas

Na pohodu »Stazama Gupčevih puntara«

Prvi Mosor Film Festival

Hrvatsko planinarsko društvo »Mosor« iz Splita organizira u okviru obilježavanja Dana zaštite planinske prirode prvi Mosor Film Festival pa pozivamo sve autore iz Hrvatske i inozemstva da sudjeluju na festivalu svojim filmovima koji promoviraju ljepotu i bogatstvo planinske prirode i kulture, planinarenja, speleologije, alpinizma, sportskog penjanja, ekstremnih sportova i avanturizma te važnost zaštite prirode.

Mjesto radnje prostrana je livada ispod planinarskog doma »Umberto Girometta« na Mosoru, a vrijeme radnje noćni sati 7. lipnja ove godine. U slučaju kiše filmovi će se prikazivati u planinarskom domu.

Dobro su došli svi filmovi i filmići s planinarskom tematikom, bez obzira na njihovo trajanje. Radovi se šalju na adresu: HPD »Mosor« (Sinovčićeva 2, p.p. 233, 21001 Split) najkasnije do 15. svibnja.

Ovaj festival i jedinstveno mjesto njegova održavanja, pod zvjezdanim nebom u samom srcu planine, savršeni su za druženje autora i razvijanje novih ideja te poticaj za daljnji razvoj planinarskog filma. Prostor oko doma smještenog na nadmorskoj visini od 868 m idealna je ishodišna točka za istraživanje planinskih vrhunaca i dubina Mosora, a vidici koji se pružaju s njegovih vidikovaca oduzimaju dah.

Za sve pojedinosti možete nam se obratiti putem e-maila: prijava.mosff@gmail.com ili na broj 00385 91 957 23 79, Denis Vranješ.

Denis Vranješ

Pohod Topličkom planinarskom šetnicom

Planinarsko društvo »Tonimir« iz Varaždinskih Toplica priredilo je u subotu 15. veljače drugi pohod Topličkom planinarskom šetnicom (TPŠ). PD »Tonimir« osnovan je prije devetnaest godina, a njegov idejni začetnik i osnivač bio je Zlatko Lodeta. Iako za tih devetnaest godina društvo nije imalo mnogo članova, njihov rad i volja održali su ih sve to vrijeme. Članovi »Tonimira« aktivni su u očuvanju i promicanju ljepota Varaždinskih Toplica. Društvo je član Planinarskog saveza Varaždinske županije.

»Tonimirova« Toplička planinarska šetnica (TPŠ) započinje na poznatim rimskim iskopinama, što nije neobično, jer sve u ovom lijepom malom mjestu kreće od

Sudionici pohoda Topličkom planinarskom šetnicom

iskopina. Kroz park-šumu koja se prostire iznad mjesta stiže se do prekrasnog vidikovca na Kalnik, Ivanščicu, Kamenjak i niz lijepih brežuljaka i naselja. S vidikovca staza dalje vodi prema najvišem vrhu toga dijela Topličkoga gorja – Tonimiru, visokom 313 metara. Prigodom pohoda, Zlatko Lodeta ispričao je na vrhu kratku priču o Tonimiru i povijesti toga kraja. Nakon toga su sudionici pohoda nastavili pješačenje do ugostiteljskog objekta »Đurina hiža«. Tu je, uz kraće druženje, sudionicima ovjeren obilazak TPŠ-a. Nakon odmora sudionici su nastavili prema slapu i žutoj pećini, gdje TPŠ završava.

U pohodu je osim članova društva domaćina sudjelovalo nekoliko planinarskih društava s područja Varaždinske županije. Izlet je vodio vodič društvenih izleta Krunoslav Janušić. Planinarski savez Varaždinske županije ponosan je na ovako malo društvo koje svojim radom i aktivnošću zaslužuje da se o njemu govori.

Jadranka Čoklica

Održana 63. skupština HPD-a »Sokolovac« u Požegi

U Velikoj je 15. veljače održana 63. skupština HPD-a »Sokolovac« Požega. Rad tog društva u prošloj su godini, osim brojnih izleta i pohoda po gorju i planinama, obilježile radne akcije na uređenju planinarske kuće »Lapjak«. Kuća je pripremljena za održavanje sjednica i veselica te za prihvatanje manjih skupina planinara na noćenje, no za sada financijska sredstva ne dozvoljavaju uređenje drugih dijelova objekta i soba za spavanje.

Skupštini je prethodilo postavljanje spomen-ploča dvojici zaslužnih planinara, obnoviteljima koji su dali velik doprinos »Sokolovcu« - Tomislavu Mrnjavčiću i Stjepanu Lovriću. HPD »Sokolovac« ima za sobom 115 godina tradicije, a može se podičiti i osnovanom Glazbenom sekcijom, koja je na početku skupštine izvela i novu pjesmu požeških planinara »Grlom u planine«. Tekst pjesme napisala je članica Ana Pirović, glazbu njen sin Damjan Pirović, a zborom je ravnala Renata

Tepeš. Prvu glazbenu sekciju »Sokolovac« je imao i davne 1934. godine.

Nazočne članove »Sokolovca« i prijatelje planinara pozdravili su gradonačelnik Vedran Neferović i zamjenik župana Ferdinand Troha. Na skupštini je za novog predsjednika društva izabran Predrag Livak, za dopredsjednika za društvene aktivnosti Antun Petrović, a za članove Upravnog odbora Irena Topalušić, Jadranka Đaković, Antun Lovrić, Ivan Šumiga i Manuela Zima Čevapović. Za velik doprinos u uređenju »Lapjaka« posebna priznanja i diplomu Stjepan Lovrić-Stipa dobili su Srećko Hmura i Antun Petrović. Brončani znak HPS-a primili su Željko Marketanović, Danica Šljerić i Manuela Zima Čevapović, srebrni znak Ivan Gorjanac, a priznanja za doprinos planinarstvu primili su i Srećko Hmura, Antun Petrović i Mihajlo Doboš.

Požeško društvo »Sokolovac« danas ima oko 150 članova, a 112 ih je bilo na skupštini. Brojnim aktivnostima, malom planinarskom školom te sa čak 43 planirana izleta i pohoda želimo privući nove članove.

Načelnik općine Velika Vlado Boban predstavio je projekt revitalizacije Gutmanove pruge. Taj je projekt u fazi kandidiranja za europska sredstva, a HPD »Sokolovac« je jedan od projektnih partnera. U planu je uređe-

Skupna fotografija vodstva HPD-a »Sokolovac«

Posebna priznanja i diplomu Stjepan Lovrić-Stipa dobili su Srećko Hmura i Antun Petrović

nje smještajnih kapaciteta za boravak turista. Sredstva za tu namjenu u vrijednosti od 1,2 milijuna kuna usmjerit će se na daljnje uređenje »Lapjaka«, kako bi služio planinarima, ali i sve brojnijim turistima koji dolaze u Veliku. Ivan Šumiga

Kolijevkom hrvatske državnosti po Kozjaku

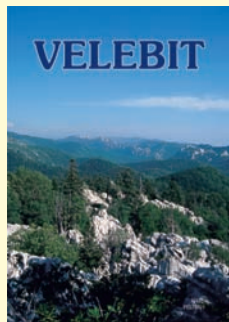
Povodom dana grada Kaštela, u organizaciji HPD-a »Ante Bedalov« 1. i 2. ožujka 2014. održan je tradicionalni planinarski pohod putom »Kolijevkom hrvatske državnosti«. Unatoč nepovoljnim vremenskim prilikama, hrabri

planinari iz svih krajeva Lijepe Naše ipak su se okupili na početku pohoda. Hodali su po Kozjaku, zaustavljajući se kod kontrolnih točaka da bi poslušali priče o bogatoj hrvatskoj povijesti. Sudionici pohoda imali su priliku puno toga lijepoga vidjeti i doživjeti u ta dva dana. Povremena kiša nije omela dobro raspoloženje. Sudionici su uživali u dobroj hrani koju su spremali vrijedni domaćini (puno više domaćice), a bilo je i pjesme. Na odlasku osmijeh, prijateljski stisak ruke i riječ hvale puno govore.

HPD »Ante Bedalov« zahvaljuje svim društvima koja su sudjelovala, a posebno HGSS Stanici Split, koja je osiguravala sudionike pohoda. Zahvaljujemo i sponzorima bez kojih ova planinarska manifestacija ne bi bila uspješna. Među njima bili su Grad Kaštela, Marina Kaštela, Ribola d.o.o., Mesna industrija 'Pivac', Caffe bar 'Rato', mesar Frane Ivanda, mesnica 'Mrki', Vagros d.o.o. Zagreb – ispostava Stobreč, trgovački obrt 'Marija', pekara 'Still', Crveni križ i dr.

U pohodu je sudjelovao i dopredsjednik HPS-a Tomislav Čanić. Ovogodišnju manifestaciju obogatili smo novom planinarskom inicijativom, sadnjom »Drvorreda smiraja«. Ove je godine unatoč lošem vremenu posađeno 20 stabala. Stabla su kupili te posadili planinari iz Zagreba, Gospića, Splita, Mljetu i Kaštela. Akcija sadnja stabala nastavlja se u ožujku i travnju, dok se ne napuni drvorred od 100 stabala. HPD »Ante Bedalov«

PREKO 60% POPUSTA !!!

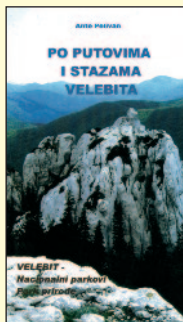
VELEBIT
Autor: **Ante Pelivan**
- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez
CIJENA: 190,00 kn

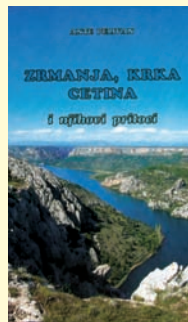
PTICE
Autor: **Davor Krnjeta**
- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografija u boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 260,00 kn

VODIČ PO PRISTUPAČNIM ŠPIJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ
Autor: **Vlado Božić**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

ZRMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič s kartama
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn

Sadašnja AKCIJSKA cijena je 290,00 kn

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno. (poštarina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058
e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

- 5.4. 20. našički planinarski križni put**
Našice
PD Krndija, Našice
Slavko Žagar, 091/56-09-183
Ivan Sporinski, 091/79-52-684
- 5.4. 5. dobrovoljna akcija pošumljavanja**
okolica Gospića
HPD Zagreb-Matica, Zagreb
- 6.4. Kunfov pohod**
Medvednica: Kameni svati
PD Susjedgrad, Zagreb
Nikola Sedmak, 098/355-446,
kontakt@pdsusedgrad.hr
- 6.4. Uspon na Stražišće**
Obod - Velji Do - Stražišće
HPD Dubrovnik, Dubrovnik
hpd-dubrovnik@hotmail.com
- 6.4. 5. tradicionalni pohod na Zarin i obilježavanje 80. obljetnice planinarstva u Brinju**
Brinje - Škamnica, Zarin
PD Škamnica, Brinje
Gojko Crnković, 098/92-33-626,
gc66698@gmail.com
- 12.4. Obilazak Planinarske obilaznice po Ravnoj gori**
Donja Voća – Ravna Gora - Kamenica
PD Ravna gora, Varaždin
Marijan Fabeta, 098/98-21-800
Zlatko Smerke, 091/58-27-673
- 12.4. Eko-akcija na Mljetu**
otok Mljet, NP Mljet
PD Mljet, Goveđari
Marin Perković, 099/81-39-470
- 12.4. Iz Punta na Obzovu**
Punat - Obzova - Punat
PD Obzova, Krk
pdobzova@gmail.com
Dragan Nišler, 098/18-73-209, dragan.nisler@inet.hr
- 12.4. Hodanjem k zdravlju – Dan PD-a Dubovac**
okolica Karlovca
PD Dubovac, Karlovac
Vitomir Murganić, 091/13-33-331
- 12.4. 22. Rusov pohod na Medvednicu**
Medvednica
PD Ericsson Nikola Tesla, Zagreb
Damir Kuzmanić, 091/52-92-075
- 13.4. Tragom prvog organiziranog izleta HPD-a Sisak na Hrastovičku goru**
Hrastovička gora, pl. kuća Matija Filjak
HPD Sisak, Sisak
Marija Medved, 098/465-726
- 13.4. 17. Proljeće na Bilogori**
Bilogora, pl. dom Kamenitovac
HPD Bilogora, Bjelovar
Željko Vinković, 098/449-989
- 13.4. Planinarski pohod »Od Ivane do Tadije«**
Dilj gora, pl. dom Đuro Pilar
PD Dilj gora, Slavonski Brod
pddiljgora@gmail.com
Marica Petričević, 091/54-32-089
Josip Zubak, 091/94-74-227
- 18.4. Svečanost povodom 115. godišnjice planinarstva u Krapini**
Krapina
PD Strahinjčica, Krapina
drazen.strabic@duzs.hr
- 18. - 28.4. 3. festival planinarstva u Omišu**
Omiš i okolica, Omiška Dinara, Poljička planina, Mosor
PD Imber, Omiš
Zvonimir Kujundžić, 091/51-11-059
Miomir Fistanić, miomirfistanic1962@gmail.com, 095/87-91-971
- 19.4. Akcija čišćenja Kozjaka**
Kozjak
PD Sveti Jure, Solin
Davor Mikas, 091/53-81-020
Antonio Živaljić, 091/43-81-020
- 19.4. Eko akcija povodom Dana planeta Zemlje**
Samoborsko gorje
HPD Japetić, Samobor
Antun Pavlin, antun.pavlin@gmail.com
- 19.4. Eko-akcija s planinarskim radionicama na Mljetu**
otok Mljet, NP Mljet
PD Mljet, Goveđari
Marin Perković, 099/81-39-470
- 20.4. Proljetni pohod Vinica - Martinščak**
Vinica
HPD Vinica, Duga Resa
Antun Goldašić, 099/40-40-743
- 20.4. Dan PD-a Tuhobić**
pl. kuća Zamost
PD Tuhobić, Rijeka
Damir Konestra, 1komus@gmail.com, 098/338-005
Goran Srok, 098/290-627
- 21.4. Uskrсни susret na Moslavačkoj gori**
Moslavačka gora, Samarica
HPD Garjevica, Čazma
Franjo Jagatić, 099/27-72-086, tzc@email.t-com.hr

- 21. 4. Uskrсни pohod na Kalnik**
Kalnik
PD Kalnik, Križevci
Stjepan Jembrek, 095/84-58-509
- 21. 4. 3. Uskršnji pohod na Sisol**
Učka, Brseč - Sisol
PD Pljusak, Rijeka
pdppljusak@gmail.com
Neven Blažević, 091/76-55-200
- 21. 4. Dan Varaždinske planinarske obilaznice**
Krušljevec - Čevo - Pusta Bela - Završje - Ledinec - Vagon
HPD Dugi vrh, Varaždin
Vladimir Slunjski, 098/750-423
Željko Horvatić, 091/51-72-043
- 26. 4. Središnja svečanost povodom 140. obljetnice hrvatskog planinarstva**
Ogulin, Klek
Hrvatski planinarski savez, Zagreb
- 26. 4. 11. Long Walk Day**
Brseč - Skitača
PD Skitaci, Labin
- 26. - 27. 4. Pohod na Planinarski put Masline**
Iž - Kornati
HPD Platak, Rijeka
Josip Jurasić, 098/849-508
- 26. 4. Proljeće u Šumi Striborovo**
Poučna pl. staza 'Šuma Striborova' na Biviu
PD Kamenjak, Rijeka
pdkamenjak@gmail.com
Verdan Grubelić, 091/89-65-552
- 27. 4. Obilazak Podunavskog pješačkog puta**
Mišino Brdo - Dalj planina
HPD Zanatlija, Osijek
Marijan Špiranec, 091/54-09-548
- 27. 4. 15. pohod Liječničkom planinarskom stazom**
Medvednica
PK Hrvatskog liječničkog zbora, Zagreb
Berislav Banek, berislav.banek@zg.t-com.hr, 091/50-90-396
- 27. 4. 23. Oda proljeću**
Omiška Dinara
PD Imber, Omiš
Zvonimir Kujundžić, 091/51-11-059
Miomir Fistanić, miomirfistanic1962@gmail.com, 095/87-91-971
- 30. 4. Noćni uspon na Malačku**
ž. st. Kaštel Stari - svetište Stomorija - Malačka - ž. st.
HPD Malačka - Donja Kaštela, Kaštel Stari
Petar Penga, 099/73-34-866
Filip Balić, 098/311-797
- 1. - 4. 5. 10. pohod na Mljet**
otok Mljet, NP Mljet
PD Mljet, Govedari
Marin Perković, 099/81-39-470
- 1. 5. Pohod 'Transverzalca' povodom Međunarodnog praznika rada**
Rijeka - Drenova, Kablari - Ronjgi
PD Transverzalc, Rijeka
Radioje Mitrović, 098/17-04-152
- 1. 5. 17. planinarski pohod VRA Bljesak**
Novska, pl. put VRA Bljesak
PD Zmajevac, Novska, 098/285-004, davor.augustin@gmail.com
- 3. 5. 4. Grobnik trekning**
'Grobničke Alpe'
PD Obruč, Jelenje
Vedran Stipičić, 091/72-61-938
Mario Maršanić, 099/59-82-207
- 3. 5. Obilazak Poučnog planinarsko-ekološkog puta Ante Frua**
Šibenik - pl. kuća Čićo - Orlovača
PD Kamenar, Šibenik
Branko Borak, 098/16-77-643
- 3. 5. Dan Medvjedeg luka**
Korenica
PD Mrsinj, Korenica
pdmrsinj@gmail.com
Marijana Nahod, 099/51-41-105
Andreja Aždajić, 099/66-82-754
- 3. 5. Dan HPD-a Martinščak Karlovac**
pl. kuća Ivanova hiža
HPD Martinščak, Karlovac
Slavko Gerić, 099/50-25-847
Krunoslav Golubić, 098/806-281
- 3. 5. Okupljanje planinara na Strahinjšćici**
Krapina, Strahinjšćica
PD Strahinjšćica, Krapina
pd.strahinjscica@gmail.com
Dražen Strabić, 091/11-21-046, drazen.strabic@duzs.hr
- 3. 5. Dan planinara Rijeke**
Riječki planinarski savez, Rijeka
Damir Konestra, 098/338-005, 1komus@gmail.com
- 4. 5. 18. međunarodni dan pješačenja**
Pazin, kružna staza
PD Pazinka, Pazin
pdpazinka@gmail.com
Vladimir Fornažar, 099/62-43-221
- 11. 5. 39. memorijal Andrije Petrića**
PD Opatija, Opatija
Boris Petrič, 091/97-30-923

Program obilježavanja 140. obljetnice hrvatskog planinarstva

pod visokom pokroviteljstvom dr. Ive Josipovića, predsjednika RH

Datumi izvedbe	Mjesto, naziv i opis događaja
26. 4. 2014.	Ogulin, Klek: Svečanost povodom početka obilježavanja 140. obljetnice hrvatskog planinarstva - Putovanje vlakom iz Zagreba i Rijeke - uz popust uz iskaznicu HPS-a Ogulin: Dvorište Zavičajnog muzeja ili Školska sportska dvorana: Središnja svečana kulturno-umjetnička priredba o povijesti, djelatnostima i vrijednostima planinarstva »Klek, kolijevka hrvatskog planinarstva« Otvorenje proširene planinarsko-alpinističke zbirke i izložbe HGSS-a u Zavičajnom muzeju Uspón na Klek, pokazna vježba HGSS-a, prigodan poštanski žig, uručenje spomenica
26. – 27. 4. 2014.	Starigrad – Paklenica: Sastanak Komisije za ledno penjanje UIAA , predstavnici UIAA iz Švicarske, Kanade, J. Koreje, Slovenije, Francuske, Rusije i Rumunjske
30. 5. – 1. 6. 2014.	Otok Mljet (Pomena): Opća skupština BMU (Balkanske planinarske unije): predstavnici planinarskih saveza Slovenije, BiH, Hrvatske, Crne Gore, Makedonije, Srbije, Albanije, Grčke, Turske i Bugarske
15. 6. 2014.	Istra (Plovanija – Tar): Otvaranje prve dionice Europskog pješačkog puta E-12 u Hrvatskoj (40 km)
22. – 28. 6. 2014.	Velebit, planinarska kuća Alan: Mala planinarska škola
28. – 29. 6. 2014.	Dani hrvatskih planinara u Dugoj Resi (Vinica)
5. 8. 2014.	Dinara – (Glavaš, Brezovac): 16. tradicionalni uspon na najviši vrh u Hrvatskoj povodom Dana pobjede i domovinske zahvalnosti
20. 9. 2014.	Piskovita kosica (Ždrilo - južni Velebit) Otvorenje nove planinarske kuće/ skloništa na sredini dionice Baške Oštarije - Šugarska duliba
24. 9. 2014.	Hrvatska: sve članice HPS-a: Dan otvorenih vrata – predstavljanje sadržaja rada i djelatnosti naših planinarskih društava: prijedodne (škole), poslijepodne i navečer (građanstvo)
11. 10. 2014.	Mojstrana (Slovenija): Otvaranje tematske izložbe »Zajedno u planinama« o suradnji hrvatskih i slovenskih planinara u Slovenskom planinskom muzeju
15. 10. 2014.	Zagreb: Obilježavanje 140 godina osnivačke skupštine HPD-a i predstavljanje tematske knjige povodom obljetnice »Hrvatsko planinarstvo u 1000 slika« u Novinarskom domu u Zagrebu
18. 10. 2014.	Plitvička jezera: Otvaranje prve dionice Europskog pješačkog puta E-6 u Hrvatskoj prema graničnom prijelazu Ličko Petrovo Selo (granica s BiH)
8. 11. 2014.	Zagreb: Tematska konferencija o dugoročnoj strategiji razvoja organiziranog hrvatskog planinarstva (objekti, putovi, članstvo, stručni rad, ustroj HPS-a)
22. 12. 2014.	Zagreb: Svečana Novogodišnja sjednica Izvršnog odbora HPS-a s dodjelom Posebnih priznanja HPS-a pojedincima i udrugama povodom obilježavanja 140. obljetnice hrvatskog planinarstva
17. 5. 2015.	Rude (Samoborsko gorje): Pohod Rude - Veliki dol - Oštrc - Poljanice - Plešivica; obilježavanje 140 godina od prvog organiziranog planinarskog izleta u Hrvatskoj

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ

Središnja proslava 140. obljetnice hrvatskog planinarstva

pod visokim pokroviteljstvom Predsjednika RH dr. Ive Josipovića

Ogulin - Klek

subota 26. travnja 2014.

- 10:30 Otvorenje proširene planinarsko-alpinističke i novoosnovane zbirke HGSS-a u Zavičajnom muzeju Ogulin (Frankopanska kula)
- 11:00 Središnja svečana kulturno-umjetnička priredba »Klek, kolijevka hrvatskog planinarstva« (središte Ogulina, 60 minuta)
- od 12:30 Uspon na Klek, pokazna vježba HGSS-a kod planinarskog doma »Klek«, prigodni žig, uručenje spomenica udrugama sudionicima pohoda i dr.

140
godina
HRVATSKI
PLANINARSKI
SAVEZ

ORGANIZATOR: Hrvatski planinarski savez
SUORGANIZATORI: Grad Ogulin, TZ Grada Ogulina,
Pučko otvoreno učilište, Zavičajni muzej u Ogulinu,
HPD »Klek«, ŠPK »Ogulin«, HGSS Stanica Ogulin

INFORMACIJE: www.hps.hr

Test the difference*

Discover the widest high-tech photochromic lenses offer

IGLU SPORT

www.iglusport.hr

Julbo®
The world needs your vision